

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

Пояснювальна записка

до дипломного проекту

бакалавра

на тему:

**«Сільський пейзаж» та методика навчання основам нетканих
гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів»**

Текст містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Виконав: студентка 2 курсу, групи 20 МС ОМ
напряму підготовки (спеціальності)
023 Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація
Хоменко Анна Сергіївна

Керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого мистецтва НПУ
імені М. П. Драгоманова

Смірнова О.О.

Рецензент: викладач кафедри образотворчого
мистецтва НПУ імені М. П. Драгоманова

Соломко І.П.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет педагогіки і психології

Кафедра образотворчого мистецтва

Освітньо-кваліфікаційний рівень **бакалавр**

Напрямок підготовки **02 Культура і мистецтво**

Спеціальність **023 Образотворче мистецтва, декоративне мистецтво,
реставрація**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 професор Шевнюк О.Л.

“ 29 ” жовтня 2019 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ СТУДЕНТУ**

_____ Хоменко Анна Сергіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи(проекту) «Сільський пейзаж» та методика навчання основам
нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів»

Керівник роботи (проекту) кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
образотворчого мистецтва НПУ імені М.П. Драгоманова Смірнова О.О.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом від “ 29 ” жовтня 2019 року № 2

2. Строк подання студентом роботи (проекту) **30 квітня 2020 року**

3. Вихідні дані до роботи (проекту) Бакалаврська робота – це теоретична та
практична складові.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно
розробити) проаналізувати психолого-педагогічну, мистецтвознавчу і
спеціальну літературу з питання історії та технології у мистецтві

ковротворення; представити поетапність техніки виконання нетканих гобеленів; розробити ескіз, колористичне і композиційне рішення тематичної композиції у мистецтві «нетканих гобеленів», «Сільський пейзаж» та виконати, враховуючи всі технологічні особливості; охарактеризувати методику навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Теоретична частина бакалаврської роботи має містити поетапність роботи над мистецтвом нетканих гобеленів.

6. Консультанти розділів роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Смірнова О.О.		
2	Смірнова О.О.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Затвердження теми дипломного проекту	вересень	
2.	Збір теоретичного, практичного та творчого матеріалу до дипломного проекту	вересень-грудент	
3.	Затвердження ескізів дипломного проекту	жовтень	
4.	Творча робота над дипломним проектом	листопад-березень	
5.	Формулювання висновків дипломного проекту	квітень	
6.	Попередній захист проекту	травень	

7. Дата видачі завдання **2 вересня 2019 р.**

Студент _____ Хоменко А. С. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи (проекту) _____ Смірнова О.О. кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова
(підпис) (прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ**

Направляється студентка Хоменко А.С.

(прізвище та ініціали)

до захисту дипломної роботи (проекту)

за напрямом підготовки **02 Культура і мистецтво**

спеціальністю **023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація**

на тему: «Сільський пейзаж» та методика навчання основам нетканих
гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів

(назва теми)

Дипломний проект і рецензія додаються.

Декан Факультету

(Handwritten signature)

(підпис)

проф.Олефіренко Т.О.

Довідка про успішність

Хоменко А.С.

(прізвище та ініціали студента)

за період навчання на факультеті педагогіки та психології з 2018 року до 2020 року повністю виконав навчальний план за напрямом підготовки, спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно 27,27%, добре 68,18%, задовільно 4,55%;

шкалою ECTS: А 27,27%; В 27,27%; С 40,91%; D 4,55%;
Е 0%.

Секретар факультету

(Handwritten signature)

(підпис)

Адамченко А.О.

(прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи (проекту)

Студент (ка) Хоменко Анна виконала бакалаврську роботу на високому рівні, де змогла розкрити свій творчий потенціал, як майбутній вчитель та, як майстер мистецтва нетканих гобеленів. Студентка відповідальна та працююча. Анна рокрила себе, як науковець, котрий вміє працювати з літературою на достатньому рівні. А головне, що студентка із захопленням виконувала творчу роботу. І, при нагоді обов'язково проявить себе, як професіонал-вчитель, котрий таке ж захоплення вміло рокрис у своїх учнів.

Вважаємо, що дана робота може бути представлена державній комісії для її захисту, а дипломантка заслуговує на присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

(підпис)

Керівник роботи (проекту) Смірнова О.О.

“20” травня 2020 року

Висновок кафедри про дипломну роботу (проект)

Дипломний проект розглянуто.

Студентка Хоменко А.С.

(прізвище та ініціали)

допускається до захисту даного проекту в Державній екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

образотворчого мистецтва _____

професор О. Л. Шевнюк

ВІДГУК НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Хоменко Анни Сергіївни

(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

ОКР _____ бакалавр _____

Тема дипломної роботи «Сільський пейзаж» та методика навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів

Матеріали. Для створення художнього твору використані тканина (ґмішківина), нитки шерсть, напівшерсть, акрил за підбраною кольоровою гамою, спеціальна голка для набивного ковротворення, клей ПВА, підрамник, рама.

1. Актуальність теми. У сучасному світі декоративного мистецтва досить рідко зустрічаються неткані гобелени. Якщо ж порівнювати з іншими видовими категоріями декоративно-прикладного мистецтва, то трапляються в одиничних випадках. А, головне, що у позашкільних навчальних закладах, чи, то у гуртковій роботі цей вид мистецтва не розглядається і зовсім. Тому, сказане вище і зумовило вибір даної бакалаврської роботи.

2. Позитивні якості роботи. Бакалаврська робота Хоменко Анни є авторським художнім твором, де студентка підтвердила свої знання з мистецтва нетканих гобеленів, розкрила свій творчий потенціал у створенні декоративного пейзажу. А теоретичні дослідження можуть слугувати допомогою вчителям позашкільних навчальних закладів.

3. Практична цінність висновків і рекомендацій. Наукова робота Хоменко Анни може бути використана керівниками студій, гуртків декоративно-

прикладного напрямку, де кожен вчитель зможе впровадити у навчально-виховний процес позашкільного навчального закладу історичний напрямок ковротворення «нетканих гобеленів». А практична робота Анни може бути представленою на виставках та послугувати оформленням інтере'рного простору.

4. Наявність недоліків. Робота містить деякі синтаксичні та мовленнєві помилки. Хотілося б розшири матеріал по видах ковротворення але межі роботи це стримали. Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Анни.

5. Загальна оцінка роботи. Робота Хоменко Анни виконана на високому рівні і заслуговує позитивної оцінки, а її автор на присвоєння ОКР «бакалавр»

Науковий керівник

Смірнова О.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва Національного Педагогічного Університету імені М. П.

Драгоманова

(підпис)

Смірнова О.О.

(прізвище, ініціали)

« 13 » травня 2020р.

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Хоменко Анни Сергіївни

(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація ОКР бакалавра

Тема дипломної роботи

«Сільський пейзаж» та методика навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів

1. Висновок про ступінь відповідності виконаної роботи дипломній кваліфікації і профільуючій спеціальності. *В дипломній роботі розкрито мету, теоретично досліджено, обґрунтовано, розроблено і експериментально перевірено методика навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів; створено авторську тематичну композицію.*

А також, проаналізовано психолого-педагогічну, мистецтвознавчу і спеціальну літературу з питання історії та технології у мистецтві ковротворення. Представлено поетапність техніки виконання нетканих гобеленів. Виконано практичну частину роботи.

2. Перелік позитивних якостей роботи (з виділенням елементів творчості).

В дипломній роботі представлено українські традиції декоративно-прикладного мистецтва та поглиблено знання у техніці нетканих гобеленів, адже культура українського народу відкрилася перед нами по іншому, що представляє собою поєднання природних, етнічних, культових та естетичних начал; мистецтво нетканих гобеленів стало способом виявлення художніх особливостей у відтворенні сюжетної композиції «Сільський пейзаж». Розроблено ескіз, колористичне і композиційне рішення тематичної композиції у мистецтві «нетканих гобеленів» «Сільський пейзаж» та виконано, враховуючи всі технологічні особливості;

охарактеризовано методику навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів.

3. Перелік основних недоліків роботи.

Зауваження стосуються лінії горизонту, яка не завжди ділить навпіл картинну площину. Варто було б розташувати вище геометричної середини картини і тоді начебто можна поглянути на передній і інші плани, або нижче і тоді погляд спрямований був би в небо або на об'єкти на його фоні. Адже, при високому горизонті головне в картині зображене неначе на землі, а при низькому – на небі. Лінія горизонту завжди підказує глядачеві що зацікавило художника в пейзажі. При виборі лінії горизонту присутній і дещо психологічний фактор, тому горизонт, як відомо, це рівень очей художника. Погляд зверху заземлює об'єкти: дахи здаються пласкими, предмети дрібними, а люди незначними. Погляд же знизу, навпаки, відмічає піднесені в небо будівлі, загострює вагу предметів, а людям надає величі. Але як для декоративної роботи, то взагалі справляє позитивне враження.

4. Загальна оцінка роботи. ___Заслуговує на позитивну оцінку. ___

5. Висновок про можливість присвоєння випускнику кваліфікації.

___Присвоїти випускнику кваліфікацію бакалавра ___

Рецензент _____

(підпис)

_____ Соломко І.П. _____

(прізвище, ініціали)

Викладач кафедри образотворчого мистецтва факультету педагогіки і психології

(вказати вчений ступінь, наукове звання, посада та місце роботи)

« 13 » травня 2020 р.

**Довідка
про результати антиплагіатної перевірки бакалаврської роботи**

Комісією з академічної етики кафедри образотворчого мистецтва Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова здійснено перевірку бакалаврської роботи на тему:

"Сільський пейзаж" та методика навчання основам нетканих гобеленів учнів
позашкільних навчальних закладів

Тема бакалаврської роботи затверджена на засіданні Вченої ради факультету педагогіки і психології, протокол №2 від 29 жовтня 2019р.

студентки (та) 4 курсу спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація щодо дотримання норм академічної етики.

ППІ студента Хоменко А.

За результатами аналізу роботи та аналізу звіту подібності, який було згенеровано системою визвлення збігів/ідентичності/схожості компанії UNICHECK, комісія дійшла до наступного висновку (*вибрати один з варіантів*):

1) Комісією *не виявлено* академічного плагіату. Дана бакалаврська робота може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної Комісії.

2) Комісією *частково виявлений (16%)* академічний плагіат, а саме порушення процедури цитування наукових джерел. Дана бакалаврська робота може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної Комісії.

3) Комісією виявлено академічний плагіат (обґрунтування факту академічного плагіату додається). Дана бакалаврська робота не може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної Комісії.

4) Інше

_____

_____

_____

Голова комісії

Секретар комісії

Шевнюк О.Л.
(прізвище, ініціали)
Сова О.С.
(прізвище, ініціали)

Дата 14 травня 2020 р.

ДИПЛОМНА — копія Хоменко

Завантажено: 05/11/2020 | Переглянуто: 05/11/2020

• [Матеріал](#) • [Цитати](#) • [Використані джерела](#) • [Виникли питання](#)16% **Matches**0% **Цитати**0% **Використані джерела****Matches**

Веб джерела

187

1	www.BiblioFond.ru http://www.BiblioFond.ru/www.aspx?ID=81902	4.8%
2	knowledge.atlasru.ru http://knowledge.atlasru.ru/pedagogos/0c3e9d25bd7f66442ed9f0c0068_1.html	3.7%
3	www.besobrat.ru http://www.besobrat.ru/obraz-112848.html	1.8%
4	ukrobrat.com http://ukrobrat.com/obrazovatel-saukolektsiya-prikladna-matematika.html	1.8%
5	uchi.net http://uchi.net/napisatiprikladna-matematika-112848/	1.8%
6	www.uvivi.ru http://www.uvivi.ru/obrazovatel-prikladna-matematika.html	1.7%
7	www.100best.com http://www.100best.com/files/ukrobrat/04000004_inprekiv00ELEM_ISTORIYA_OBOLIVORTI_VBODFORLENYA.doc	1.7%
8	referat.co http://referat.co/80764.html	1.6%
9	www.webkoleviki.ru http://www.webkoleviki.ru/tema/obrazovatel.aspx?ID=2072	1.4%
10	studfile.net http://studfile.net/preview/242882/page/2/	1.3%

Зміст

ВСТУП	13
РОЗДІЛ І. ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ НЕТКАНИХ ГОБЕЛЕНІВ В УКРАЇНІ	18
1.1 Історія виникнення нетканих гобеленів на Україні.....	18
1.2 Розвиток сюжетно-тематичних гобеленів.....	26
1.3 Особливості творчості сучасних майстрів по виготовленню гобеленів.....	29
РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ НЕТКАНИХ ГОБЕЛЕНІВ УЧНІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	33
2.1 Технологічні особливості та види гобеленів.....	33
2.2 Методичні особливості навчання учнів мистецтву нетканих гобеленів у позашкільному навчальному закладі.....	41
2.3 Етапи виконання сюжетної композиції в техніці нетканих гобеленів «Сільський пейзаж».....	47
ВИСНОВКИ	51
ЛІТЕРАТУРА	53
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Життя кожного народу у всіх його проявах відображається в його мистецтві. Своєрідність мистецтва кожного етносу визначається соціально-економічними умовами праці та побуту.

Декоративно-прикладне мистецтво – один із засобів творчого розвитку вчителя та учнів. “Творчість, - писав В.О. Сухомлинський, починається там, де інтелектуальні й естетичні багатства, засвоєні, здобуті раніше, стають засобом пізнання, освоєння, перетворення світу. При цьому людська особистість немовби зливається із своїм духовним надбанням”.

Народна творчість – це історична основа, на якій розвивалася і розвивається світова художня культура, одна з форм суспільної свідомості і суспільної діяльності, явище соціально зумовлене. Народна творчість включає в себе різні види художньої діяльності народу – поетичну творчість, музичне, танцювальне, декоративне, образотворче мистецтво, театральне тощо. Народна творчість існує як сукупність численних видів, жанрів, родів. Усі її види об’єднує основне – пізнання та відображення трудової діяльності людства, його історії, побуту тощо, хоча кожен із них має певні особливості функціонального призначення. Народна творчість розвинулась у нелегкому тривалому процесі колективної трудової діяльності. Пізнання світу, засвоєння дійсності первісною людиною поєднувалося із формуванням її художньо-образного мислення. Праця відіграла значну роль у походженні мистецтва. Продуктом праці була й мова, народжена необхідністю спілкування людей в колективних виробничих діях [18].

Під час навчання в університеті я ознайомила з різними видами декоративно-прикладного мистецтва та техніками виконання. Особливу увагу надала мистецтву ковротворення. Випробувавши та вивчивши різні матеріали, ми вирішили зупинитись на впровадженні новаторських ідей в стародавній вид мистецтва. Це давній та дуже захоплюючий вид декоративно-прикладного мистецтва, котрий захопив мене з самого початку

знайомства з ним. І, ми вбачаємо, що це буде цікавим і значущим у навчально-виховному процесі позашкільних навчальних закладів освіти України.

Педагогічна наука визнає велике виховне значення народної творчості, яка зацікавлює учнів спонукає до художнього сприйняття, сприяє розвитку естетичних смаків і суджень. Серед великої кількості засобів, які сприяють всебічному вихованню дітей, суттєве місце посідає народне декоративно-прикладне мистецтво, що розкриває перед дітьми безмежний світ краси і мудрості [17, 9].

Проблема виховання учнів складна і багатогранна, її досліджували представники різних областей науки: естетики, мистецтвознавства, психології, соціології, педагогіки. Психологічні аспекти естетичного виховання відображені в роботах Б.Г.Ананьєва, Л.І.Божович, В.К.Вілюнаса, А.С.Виготського, І.А.Джидар'яна, Б.І.Додонова, О.К.Дусавицького, К.Ізарди, Г.С.Костюка, О.Н.Луки, Я.Чайковського, Б.М.Теплова, П.М.Якобсона та ін[16].

Змістовні і цікаві уроки вчителя відіграють важливу роль в патріотичному вихованні. А якщо до таких уроків додати продуману, організовану позакласну роботу з мистецтва, то роль художника-вчителя стає ще більше значущою [1].

Мистецтво, діючи на емоційну сферу людини, стає могутнім засобом морального виховання, насичення духовного життя. Емоційне сприйняття художніх образів, що розкривають красу оточуючого світу, сприяє формуванню світогляду і духовної культури учнів. Адже, виховання учня – це глибокий, багаторічний педагогічний процес, в результаті якого формується патріотичне ставлення дитини до оточуючого її світу, трудової діяльності, природи, мистецтва; формується культура відносин з людьми [9].

У педагогічному аспекті патріотично-естетичне виховання засобами мистецтва цікавило зарубіжних педагогів-класиків Я.А.Коменського, Дж.Локка, Ж.-Ж.Руссо, І.Герберта; вітчизняних педагогів і діячів культури М.І.Костомарова, О.В.Духновича, М.П.Драгоманова, П.Могили, С.Ф.Русову,

В.О.Сухомлинського, К.Д.Ушинського, Д.Чижевського, Т.Г.Шевченка, П.Д.Юркевича. Часткове відображення цієї проблеми знаходимо в спеціальних дослідженнях Т.Г.Гаврилової, В.О.Іваненка, Д.Б.Кабалевського, Є.В.Квятковського, Л.Г.Коваль, Т.М.Кононенко, Б.М.Неменського, Л.П.Печко, Г.П.Шевченко, Б.П.Юсова та ін [14].

Однак існуючі дослідження в цій області не вичерпують всю багатоаспектність проблеми, що потребує подальшого удосконалення, розвитку та оптимізації. Знайомство з надбанням українського народу, декоративно-прикладним мистецтвом, пам'ятками архітектури особливо важливе у виховному відношенні, адже це пам'ять про історію того місця, де ти живеш та його культуру. І чим раніше виникає зацікавленість до краєзнавства тим краще. Необхідно залучити дітей до пошукової роботи, знаходити приклади того, як працюють художники в їхньому місті або селі. І саме це закладає всі підґрунтя для вивчення даного ремесла у позашкільних навчальних закладах.

Багато предметів декоративно-прикладного мистецтва важко уявити без символічних візерунків. У деяких видах прикладного мистецтва вони невіддільні від форми й матеріалу (мереживо, килим, предмети візерунчастого ткацтва, вишивка, художнього розпису). Злиття символів орнаменту з предметом особливо виразне в роботах народних майстрів.

Школярі з розвиненим художнім смаком здатні розуміти і оцінювати стильову єдність предмета, відчувати зв'язок декоративного мистецтва з естетичними вимогами свого часу або минулих століть. Тому так важливо розвивати в учнях здатність бачити річ в середовищі, в інтер'єрі, у зв'язку з іншими речами, потрібними людині.

У літературних джерелах відшуковуємо, обраний нами вид декоративно-прикладного мистецтва, де виступає він як структурна одиниця килимарства. Ось, наприклад львівська майстриня Уляна Слюсар називає гобелени виконані технікою «килимової голки», а Р.В.Захарчук-Чугай та Є.А.Антонович називають цей вид – «килимарство петельчате» [24].

Актуальність теми: у сучасному світі декоративного мистецтва досить рідко зустрічаються гобелени, виконані саме у техніці «килимової голки». Якщо ж порівнювати з іншими видовими категоріями декоративно-прикладного мистецтва, то трапляються в одиничних випадках. А, головне, що у позашкільних навчальних закладах, чи, то у гуртковій роботі цей вид мистецтва не розглядається і зовсім. Тому, сказане вище і зумовило вибір нашої дипломної роботи: *«Сільський пейзаж» та методика навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів*

В основу дипломної роботи покладено два аспекти дослідження: знайомлячись із українськими традиціями декоративно-прикладного мистецтва удосконалити та закріпити свої знання у техніці нетканих гобеленів, адже культура українського народу відкрилася перед нами по іншому, що представляє собою поєднання природних, етнічних, культових та естетичних начал; мистецтво нетканих гобеленів стало способом виявлення художніх особливостей у відтворенні сюжетної композиції «Сільський пейзаж».

Мета дослідження: теоретично дослідити, обґрунтувати, розробити і експериментально перевірити методику навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів; створити авторську тематичну композицію "Сільський пейзаж".

Відповідно до мети окреслено такі **завдання дослідження:**

Х проаналізувати психолого-педагогічну, мистецтвознавчу і спеціальну літературу з питання історії та технології у мистецтві ковротворення;

Х представити поетапність техніки виконання нетканих гобеленів;

Х розробити ескіз, колористичне і композиційне рішення тематичної композиції у мистецтві «нетканих гобеленів» «Сільський пейзаж» та виконати, враховуючи всі технологічні особливості;

Х охарактеризувати методику навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів.

Об'єкт дослідження – процес навчання образотворчого мистецтва учнів позашкільних навчальних закладів.

Предмет дослідження – методика навчання основам нетканого гобелену на заняттях образотворчого мистецтва в позашкільних навчальних закладах.

Структура роботи: теоретична частина викладена в роботі, практична – виконана у матеріалі, а етапність – представлена в додатках. Дипломна робота складається зі змісту, двох розділів, висновків, літератури та додатків. У першому розділі дванадцять сторінок висвітлюються теоретичні аспекти українського килимарства. Другий розділ займає тринадцять сторінок розкриває технологічні особливості та види гобеленів, методичні особливості навчання учнів мистецтву нетканих гобеленів у позашкільному навчальному закладі та етапи виконання сюжетної композиції в техніці нетканих гобеленів «Сільський пейзаж»

Новизна роботи полягає в представленні власного варіанту сюжетної композиції, виконаної на основі вивчення декоративно-прикладного мистецтва в техніці нетканий гобелен.

Також в дипломному проекті використовувались раніше опубліковані тези з конференції VII Всеукраїнський студентський інтернет- конференції «Науковий простір студента: пошуки і знахідки» на тему: «Методичні особливості навчання основам нетканих гобеленів у закладах позашкільної освіти» (див. Додаток М).

РОЗДІЛ I. ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ НЕТКАНИХ ГОБЕЛЕНІВ В УКРАЇНІ

1.1 Історія виникнення нетканих гобеленів на Україні

Все почалося з первісного суспільного суспільства, протягом наступних століть люди вдосконалювали домашнє виробництво речей, які задовольняли побутові потреби. Величезним досягненням пізнавальної та трудової діяльності стало те, що люди почали відбирати, готувати та обробляти необхідну сировину. Дрібні ручні готові вироби за відсутності внутрішнього розподілу праці називають ремеслом. Відповідно до різних історичних етапів суспільного виробництва та розподілу праці ремісничі вироби були домашніми, виготовленими на замовлення та продавалися [10].

У ремеслах давнини художня робота була і є головним видом діяльності майстра, тут більше вдосконалюється трудові види художньої діяльності, та зростає кількість ремісничих спеціальностей та звужується спеціалізація ремісників. Уже в давньосхідних рабовласницьких державах 3 – 1 тис. до н.е. були ремісники, які працювали на замовлення. Виготовлення різної кераміки, декоративних виробів з металу, тиснення, каменю досягло високого рівня в Єгипті, Ассирії, Ірані, Китаї, Індії, в античних рабовласницьких державах Греції, Риму. В цю епоху вже поряд із всіма речами широкого вжитку виготовляються також і предмети розкоші для будинку.

На Україні промисли дрібного виробництва теж набули характеру капіталістичних мануфактур, де на другий план помістилось віками нагромаджене рукотворне мистецтво ремесла.

Тому, народне декоративне мистецтво України завжди розвивалося у двох основних напрямках – це домашнє художнє ремесло та організовані художні промисли, пов'язані з ринком праці.

У різні історичні епохи, в залежності від зміни в соціальних організацій, значних змін зазнало також і народне декоративне мистецтво. Однак завжди визначальними рисами залишалися його колективний характер творчості, спадковість багатовікових традицій. На постійній основі завжди діяв метод навчання: наприклад вчилися працювати як усі майстри, але при цьому зробили вироби унікальними, неповторними. Ручний характер праці завжди надавав велику змогу імпровізувати, урізноманітнювати, творити неповторне, мати “власний почерк”, “свою руку”. Навіть чого б нового не творила кожна людина, вона може завжди залишатись у межах художніх традицій тої місцевості, де працювала.

Сьогодні декоративне мистецтво - це складне багатогранне мистецьке явище. Він розвивався в різних галузях, таких як самодіяльність, народне традиційне та професійне мистецтво. Ці галузі багатогранні і далеко не однакові. Між ними існують тісні стосунки та значні відмінності. Народне прикладне мистецтво - народне декоративно-прикладне мистецтво, яке є товарним виробництвом творів мистецтва з обов'язковим використанням творчих ремесел.

Декоративне мистецтво - це особлива галузь художньої творчості, яка має свої закони розвитку, має свою особливу художньо-образну мову, підпорядкована своїм традиціям. Основною його метою є -художнє оформлення довкілля, естетичне освоєння матеріального світу. Митці своїми творами намагаються гармонійно та доцільно прикрасити побут людини, її життєдіяльність, сповідуючи основний принцип єдності краси і доцільності. Водночас декоративне мистецтво завжди стає образною основою життя для кожного, формує естетичні погляди людини, активно впливає на її емоції, думки головне почуття з якими творили митці [12].

Якщо говорити про те, якою сприйнятливою є душа народу то можна відзначити слова які писав Олесь Гончар про прикрасне. Він відзначав, що будь - яка вжиткова річ у руках народного художника чи художниці стає індивідуальним мистецьким витвором. Людина постійно оточує себе красою,

знає в ній смак, художньо прикрашує своє життя, заповнює одвічним, нестримним бажанням творити, та насолоджуватись. Адже саме сільське середовище було мистецьким: одяг, знаряддя праці, хати, предмети побуту - все було "не просто оздоблене, а прилучене до космологічного макрокосмосу народної культури".

Декор у перекладі з латини означає «прикрашати». "Декоративність - це якісна риса художнього твору, яка завжди визначається його кольором та композиційно-пластичною системою і виявляється однією з форм краси. Деякою мірою декоративність виявляється у всіх видах просторового мистецтва, Якість декоративності вимагає спеціальних прийомів, таких як художнє та образне мислення, міфопоетичне ставлення до дійсності.

Декоративне мистецтво - це для кожного одна з найдавніших і найглибших галузей художньої діяльності людини, адже людство завжди оточувало себе керамікою, деревом, різноманітно прикрашеними предметами домашнього вжитку. Саме їх художній рівень, образний початок визначали розвиток сучасної цивілізації та рівень культури всіх народів, тому вони були тісно пов'язані з звичаями, національними та етнічними особливостями. Їх естетична цінність завжди залежить від конструктивних пластичних та фізичних можливостей матеріалу, необхідно урізноманітнити та особливості методів обробки, технологічні секрети. [12,275].

Вища школа мистецтва та архітектури Баугауза, створена в Німеччині та очолювана архітектором Вальтером Гропіусом, завжди відіграла важливу роль у сучасності та формуванні сучасного стилю декоративного мистецтва та художнього дизайну промислових виробів. "Баугаус" об'єднав творчі зусилля багатьох відомих художників того часу (Л. Міс, Ван дер Роуз, В. Кандинський, П. Клі)

Під час пошуку нового стилю майстри знайшли своє трактування в Росії та в Україні. Тому існує глибокий інтерес майстрів до декоративного мистецтва, усвідомлюючи його роль та значення в художній культурі, формуванні художнього, естетично приємного середовища. Під час цього

процесу виникає інтерес до народної творчості, її витоків, національної ідентичності захопили багато скульпторів, живописців, графіків, які звертаються до художньої мови народного мистецтва.

Україна протягом усього свого розвитку мала важку історичну долю. Навіть назва країни кілька разів змінювалася: спочатку це була Мала Росія як частина Російської імперії, дуже короткий час (1918 -1919 рр.) Вона вперше відчула себе незалежною державою під час утворення УНР, потім протягом 70 років це була українська Радянська Соціалістична Республіка у складі СРСР. в 1991 р. незалежна, суверенна держава - Україна. За кожною з цих назв стояли кардинальні зміни в історичному розвитку, складні долі митців і в цілому всього мистецтва. Складність розвитку посилювалася ще й тим, що територіально землі України були роз'єднані як адміністративно, так і духовно.

Одне з народних декоративних мистецтв має глибокі корені з давніх давен і до сучасності. Це ручне килимарство яке існує з тих часів, коли люди навчилися виробляти пряжу і тканини з волокнистих матеріалів.

Батьківщиною килимарства вважається Персія.

Килимарство це галузь ткацтва, точніше сказати виробництво килимів і килимових доріжок, гобеленів, виготовлених ручним способом на вертикальних рамах-кроснах або горизонтальних верстатах із використанням лляної чи конопляної пряжі-основи та вовняної пряжі для візерунків [15].

Історія килимарства тягнеться здалеку. Найдавнішою знахідкою були вироби з тканини, хутра, повсті, що належали кочовим племенам, що мешкали в районі Алтаю в V-III століттях до нашої ери. Завдяки вічній мерзлоті вони збереглися, а не розсипалися на порошок, коли археологи діставали їх із знаменитих Пазирських курганів. Вовняні килими із зображенням черепах, риб, водоростей були виявлені і в інших місцях, наприклад біля Урги в монгольських степах.

Якщо в Європі коври використовували для прикраси і утеплення житла, то на Сході до нього завжди було особливе ставлення. Це і саме

житло (натягнуті на каркас килими) і його обстановка (ложе і сидіння). Особливо цінні та унікальні килими завжди викладали перед почесними гостями. Їх дарували молоді на весілля. Ними користувалися як на похоронах, так і святкуючи народження дитини.

Ручне ткацтво у козаків було поширене не тільки як промисел, а й як домашнє виробництво. У багатьох сім'ях був саморобний ткацький станок.

Матеріалом для ткацтва була конопля, яку сіяли, потім зрізали, сушили, замочували, знову сушили. Після на спеціальному верстаті витрушували Костицю (дрібні грубі частинки поверхневого шару стебла). Залишався один волосся, який згортали в Мичко (клубок) і пряли пряжу. З пряжі ткали полотно[20,243].

Як не дивно, килими, як і діаманти, також можуть бути як справжніми так і підробленими. У народів Сходу існував старовинний спосіб визначення цінності килима. Його розстеляли на землі потім проводили по ньому коня. (За доданням, породистий скакун сам ніколи не настане на дорогоцінний килим.) Якщо від підкови ворс підгинаються і довго був помітний слід, такий виріб не робив честі ремісникам-килимарство. Оскільки справжній, якісний килим здатний витримати найсильніший тиск. Його еластичний ворс повинен після цього випробування швидко випрямитися.

В декоративному мистецтві давнини існують різні види килимів, самі популярні в наш час: валяні, ткані плетені.

Ткані килими — це текстильні вироби, виготовлені за принципом перехрещення поперечних і поздовжніх ниток. Класичний тканый виріб не має ворсу.

Плетені килими виготовляють за допомогою внесення в пряжу основи переплєтених вузликів. Кожен вузлик має огортати хоча б одну нитку основи полотна. При плетінні таких килимів зазвичай використовують два різновиди вузлів: турецький або перський. Так плетені вироби часто називають ворсовими [18].

Валяні килими — це спадок далекого минулого. Саме звідти беруть свій початок технології виготовлення таких вовняних виробів. Валяні килими можна використовувати в якості відмінної теплоізоляційної прослойки. Вони наповнюють приміщення домашнім затишком та роблять підлогу теплішою.

Насправді назвати їх килимами в істинному змісті цього поняття важко, бо вони не мають переплетення основи та утка. Тим не менш, в останні роки валяння знову входить в моду, і ви сміливо можете прикрасити валяними виробами підлогу свого дому.

Більшій популярності сьогодні набувають неткані гобелени. Їх виготовляють за допомогою проколювання виробу голкою з ниткою.

Збереження надбань у галузі народного килимарства на сьогоднішній день є актуальною проблемою. Вона полягає не стільки у вивченні й консервації мистецьких творів у музеях та приватних колекціях, і не в формальному застосуванні елементів мотивів чи композицій при створенні сучасних виробів-скільки в глибокому осмисленні і в формуванні естетичних почуттів нинішнього та прийдешніх поколінь.

Таким чином, досліджуючи історичні відомості про розвиток українських нетканих гобеленів, надзвичайно цікавим є вивчення змісту та форми орнаментальних мотивів, які становлять комплекс образів узятих з реального світу, що найсильніше впливають на уяву, будять певні емоції. Саме тому переданим образам в орнаменті гобеленів властиві узагальнення форм та своєрідна умовність, що сприяє формуванню естетичного сприймання творів мистецтва засобами килимарства. Аналіз орнаментальних форм дає можливість виявити типове для українського орнаменту, виділити випадкове, збагнути корені спільності, що еднають український народний килим з мистецтвом інших народів, зокрема з творчістю братніх слов'янських народів.

Вивчаючи мотиви народного текстильного орнаменту, стає відомим те, що вони не виступають у застиглих формах. Розвиток матеріальної і духовної

культури народу накладав чіткий відбиток на мистецтво оформлення тканин і разом з тим, на орнаментальні форми.

Проаналізувавши сучасний стан художніх промислів можна свідчити, що традиції ткання будуть краще засвоюватись при надомній формі праці, яка базується на спадковості родинного досвіду. Виробництво тканин на підприємствах художніх промислів, особливо в останні десятиліття, супроводжувалось підвищенням продуктивності праці за рахунок механізації. Це призводить до таких негативних явищ, як спрощення композицій, уніфікація, збіднення колориту, зниження художньої якості виробів. За таких умов роль найдосвідченіших народних майстрів уподібнюється рівневі ткачів-виконавців чужих зразків, позбавлених права на імпровізацію.

Історичне становлення мистецтва килимарства петельчатого

Декоративно-прикладне мистецтво петельчатого килимарства набуло особливого розвитку в Полтавській, Київській, Чернігівській, Подільській та Карпатській областях наприкінці 17-19 століть. Кожен з цих регіонів має свої особливості. Художні засади мистецтва народного ткацтва та килимарства творчо розвивають неповторність, професійних художників, створюючи оригінальні твори мистецтва. У післявоєнний період цікаву роботу з вивчення та популяризації биття як важливої форми народного декоративно-прикладного мистецтва проводили працівники відділу народної творчості Українського відділення Академії архітектури СРСР під керівництвом професора А.Ф. Середа.

Кафедра художнього текстилю Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва відіграла важливу роль на етапах відродження мистецтва килимарства та побиття. Тут з 1986 року введена спеціалізація: художній текстиль. Викладачі, студенти кафедри, випускники інституту творчо співпрацюють з художниками текстильно-галантерейного об'єднання «Молодь» у Львові.

Щоб відродити давні прийоми поверхневого тиснення в Україні у 80-х роках, цікаво працювали художники київських художньо-виробничих майстерень Художнього фонду України. Під керівництвом В. Парохіна були розроблені оригінальні композиції гобеленів у комбінованій техніці плетіння калачиком.

Значна роль в декоруванні народних тканин завжди належала кольоровим рішенням. Їх характерною особливістю є зведення декількох кольорів і відтінків до одного домінуючого тону. Цей прийом відображений у популярних назвах: наприклад, аркуш - «чорнобрив», «синець», «веснянкуватий», «червоний», «золотистий» тощо.

В композицію вибіжок з рослинним орнаментом вводяться також своєрідні трактовані зображення тварин, особливо використовують силуети птахів, і навіть людських фігур. У виробках з загальним фоном більше підходять геометричні узорі – зубчасті і східчасті ромби, восьмикутні розети, так звані звізши, - розміщені рядками, в шаховому порядку або групуються навколо одного центрального мотиву. Всі килими сприймаються гарним враженням, у яких фон межує з щільною сіткою з ромбоподібними або восьмикутними клітинками, в яких розетки також є «зірками», справляють особливо гарне враження.

Особливими рисами відзначаються волинські художні килими. В оздобленні виробів Східної Волині здебільшого переважає рослинний орнамент, Західний регіон більш схильний до геометричних. Західна Волинь більше характеризується килимами, прикрашеними геометричними візерунками. Витримані в синьо-рожевих тонах побудовані за кількома великими виразними мотивами, вони справляють повне враження. Особливо слід відзначити килими з Ратного та Кременця, звичайні геометричні мотиви яких - ромби та восьмикутні розетки - отримали багатий декоративний дизайн.

Народне вибивання такилимарство XIX – початку XX ст. – є яскравою сторінкою в історії українського мистецтва. Чудові квіткові килими Лівобережжя та Київщини з їх надзвичайним багатством квіткових візерунків, різноманітністю композиції та вишуканістю кольорів, захоплюючими своїми декоративними килимами квіткового типу Східного Поділля, колоритною, вражаючою винахідливістю та досконалістю геометричних мотивів.

Отже, познайомившись з видом мистецтва, його історією, дізнавшись більше про його глибокі корені, та традиції можна переходити до наступного етапу.

1.2 Розвиток сюжетно-тематичних гобеленів

Людина все життя живе в оточенні краси та різноманітності, завжди існують тонкі форми природи, вмiє бачити красу в навколишньому середовищі і сама створює предмети краси. Мистецтво створювати та прикрашати своє житло виробами з'явилося і вдосконалювалося з часу появи людства на землі. Здатність прикрашати своє оточення розвинена у зв'язку з людськими потребами: створювати своє житло більш естетично, одяг, прикрашати посуд, прикраси, різні предмети побуту. Це мистецтво поступово набувало своїх регіональних рис, тобто було частиною національної культури та звичаїв народу.

Народне декоративно-прикладне мистецтво виявляє мудрість, талант людей, їх світогляд, а також розуміння краси та добра. Воно нерозривно пов'язане з магiчно-ритуальною та господарською діяльністю людини. Не існує чiткої межi між звичайними предметами домашнього вжитку, виготовленими з дерева, глини, каменю, та творами народної творчості. Якщо народний майстер свiдомо і цілеспрямовано посилює художню

виразність форми, побудови та цілісності орнаментальних структур, то такий виріб сприймається більш емоційно, стає не лише предметом, а й головним витвором мистецтва. Ремеслом називають невеликі, виготовлені вручну готові вироби за відсутності поділу праці [28].

Розвиток сюжетно-тематичних килимів в Україні має коріння в історії. З історичних джерел відомо, що французькі гобелени значно вплинули на розвиток виробництва в європейських країнах.

Збереження надбань у галузі народного килимарства є сьогодні актуальною проблемою. Вона полягає не стільки у вивченні й консервації мистецьких творів у музеях та приватних колекціях, і не в формальному застосуванні елементів мотивів чи композицій при створенні сучасних виробів більше в глибокому осмисленні і в формуванні естетичних почуттів нинішнього та прийдешніх поколінь.

Таким чином, досліджуючи історичні відомості про розвиток українського килимарства, надзвичайно цікавим є вивчення форми тазмісту орнаментальних мотивів, які становлять комплекс образів узятих з реального світу, що найсильніше впливають на уяву, та проявляють певні емоції. Саме тому переданим в орнаменті килимарства образам властива своєрідна умовність і узагальнення форм, що сприяє формуванню естетичного сприймання творів мистецтва засобами килимарства. Аналіз орнаментальних форм дає можливість виявити типове для українського орнаменту, виділити випадкове, збагнути корені спільності, що єднають український народний килим з мистецтвом інших народів, зокрема з творчістю братніх слов'янських народів.

Вивчаючи мотиви народного текстильного орнаменту, стає відомим те, що вони не виступають у застиглих формах. Розвиток матеріальної і духовної культури народу накладав чіткий відбиток на мистецтво оформлення тканин і, разом з тим, на орнаментальні форми [29].

Колорит українських геометричних гобеленів відзначається площинним декоративним трактуванням, багатством кольорів і сміливим,

здебільшого контрастним їх поєднань. У розміщенні кольорів народні майстри не завжди дотримувались строгого ритму чи симетрії. Розкидаючи їх вільно по полю килима, вони зберігали рівновагу між ними і не допускали приглушення одного кольору іншим.

Останнім часом гобелени називають килимами, точніше картинами. І це правильно, адже це мистецтво близьке до станкового живопису, використовує його прийоми та методи і глибоко - перспективний спосіб передавати простір, реалістичну інтерпретацію зображення, сюжету тощо [19, 228].

Але гобелени - це не просто ткані картини. Можна сказати, що унікальні твори мистецтва виникають із звичайних ниток. Це більше того, перетворення гобеленів на ткані копії картин завжди призводило до занепаду цього мистецтва. Однією з найважливіших вимог до гобелена завжди була потреба в його декоративному вирішенні та розміщенні в інтер'єрі.

Гобелени, ткані в Україні, відрізняються своєю декоративністю, яка полягає у використанні обмеженого діапазону кольорів, контрастному порівнянні кольорів та тонів узагальнених форм та. тощо [6,14]. Це надає їй оригінальності, відрізняє його від аналогічних товарів інших країн.

Синтетичний характер гобелена, можливість поєднання практичної доцільності з декоративним шармом та тематичним змістом завжди привертала увагу до цієї форми мистецтва.

Українські гобелени з'явилися та процвітали на основі національних мистецьких традицій, відповідно до європейських мистецьких течій. Про це свідчать збережені пам'ятки XVII — XVIII ст., Зокрема відомі гобелени, про які ми згадуємо, зараз ткані в Горохові на Волині та на мануфактурах на Лівобережжі України. Вони відобразили художні особливості традиційного народного килимарства: кольори, квіткові та рослинні мотиви, сюжетні теми.

Велика стилістична спорідненість наших українських гобеленів до певної категорії килимів спонукала дослідників шукати критерії для визначення відмінностей у технологіях виготовлення. Гобелени - це всі килими, які мали

так звані ланцюжки. Однак такий підхід не є вичерпним, тому що справді монументальні, реалістичні багатофігурні композиції часто виконувались килимовою технікою, і навпаки, деякі орнаментальні килими - гобелен - на звороті, ланцюгами. Те, що в Україні більшість гобеленів ткали, як килими, пояснюється тим, що їх виготовляли сучасні народні майстри, які швидко звикли до килимової техніки [28].

На жаль, не всі гобелени, виткані в Україні, збереглися до наших днів, а також не збереглися всі майстерні, в яких вони виготовлені. Деякі припущення щодо існування таких майстерень можна зробити на основі таких архівних документів, як, наприклад, виготовлення гобеленів на Бродівській мануфактурі.

В кінці XIX - на початку XX століття мистецтво ткацтва гобеленів занепало, виробництво різко скоротилося, насамперед через зникнення робочої сили - кріпаків, які ткали гобелени в поміщицьких мануфактурах.

Однак виробництво гобеленів не згасає повністю, його пам'ятають і сьогодні.

Отже нетканий гобелен має глибокі корені з давнини і займає своє місце в сучасності, тим що формує та розвиває естетичний смак в повсякденні (див. Додаток А).

1.3 Особливості творчості сучасних майстрів по виготовленню гобеленів

Україна здавна славиться своїми талановитими художниками, гончарами, різьбярками, вишивальниками, килимарниками, які створювали життєві речі, що поєднували в собі красу та доцільність. Майстри намагалися не лише виготовити корисні, зручні предмети домашнього вжитку, а й прикрасити їх.

Безіменних ткачів, килимових ткачів та вишивальниць замінили майстри, імена яких відомі як в Україні, так і далеко за її межами. Праця народного майстра зараз дуже почесна, вона переростає в художню творчість [30].

Один із відомих французьких художників Марк Сен-Санс, знайомлячись у Києві з досягненнями українських художників, був захоплений багатством технік українського народного килимарства, їх новим відродженням у сучасних гобеленах.

Гобелен, як творчий жанр для створення у найсучасніших розмірах, для побудови пов'язаних образів, цілих «картин», потребує спеціальної тканини. Саме це мистецтво гобеленової тканини приваблювало художника М. Біласа.

Ім'я Михайла Біласа відомо в багатьох країнах. Понад 100 публікацій багатьма мовами світу присвячено митцеві, де відзначається: глибина, національність, унікальна образність та виконавські навички. За професією він текстильний художник, у мене чудовий малюнок, вишуканий колорист, має музичну освіту. Однак найхарактернішою рисою його художньої особистості є надзвичайний контакт із духом рідного краю, творче проникнення у форму образності. Його приваблюють можливості застосування, колаж, пластичні та тривимірні рішення.

Твори М. Біласа відзначені глибоким майстерністю. Серед них: «Щедрівка» (1964), «Базари», «Святкування», «Різдво», «Великдень», «Сцени Різдва». Він створює сцени за літературними творами "Тіні забутих предків", "Лісова пісня", "Катерина". А згодом «Бойків весілля», «Синокоси», «Довбуш» (1968).

Всіх шокував триптих «Косівський базар» (1988), який розкриває стихію народного життя, хлібопечення, ремесла та торговельних відносин, що панували 20-50 років тому. Художник все помітив, усе помітив, представив це художньою мовою. Пізніше з'явилися документи народної душі «Бойкове весілля», «Гуцульське весілля», серії «Різдво» та «Великдень». Він надав переконливу оригінальну, декоративно неперевершену картину цих свят, багатство народних звичаїв.

Праця Михайла Біласа підтверджує духовний потенціал нації у найсучасніших формах. Виставки гобеленів відомої майстрині Людмили Гоголь, присвячені її 70-річчю, були виставлені у виставкових залах Будинку художника [30,24].

Особлива роль у житті та творчості майстра належить Києву. Для неї Київ - це не просто батьківщина, а й джерело натхнення. Київський набір у гобеленах починається з великого, майже історичного полотна «Русь» (1979), а потім «Київський молодий» (1982), продовжується у «Зимовий Київ», «Свято Києва» (1984), і на високій ноті завершується яскравим монументальним килимом «Українська осінь», що нині прикрашає банкетний зал готелю «Київ».

І все-таки головним стержнем її творчості є романтично-оптимістична любов до чарівного світу природи, її цінних вічностей та краси. За допомогою кольорових ниток воно відтворює будь-які, найтонші відтінки різнокольорових квітів, так що створюється ілюзія відчуття їх подих і аромат. Про це свідчить гобелен «Золоте поле».

Сила творчості майстра - це праця, творча енергія, щире захоплення мистецтвом та відданість йому. Багато творів Герасимовича включено до постійних експозицій у музеях (Київ, Львів, Івано-Франківськ). Також Марія Стефак із Шешора. Праця сучасних майстрів виявляє їх глибокий зв'язок із традиціями народних нетканих гобеленів збереження та подальшого розвитку його художньо-образної структури.

Сьогодні дуже багато народних майстрів і майстринь: Галина Стеблій, гобелен «Дерево життя» 1999 р., Забашта Галина - «Вікна» 1999 р., Барна Оля «Різдвяна ніч у Яворові» 1999 р., Шульга Зеновія «Походження руху» 1998 р. Захарчук Наталія "Тіні" 1999 р., Луковська Ольга "Дош" 1999 р., Косів Роксоліана "Кресчендо" 1999 р., Батака Марта "Дерево", 1999 р., Словінська Анна "Мармур" 1999 р. Усі ці ткачі не народні, але вони, безумовно, будуть роботи, опубліковані в каталозі виставки «Шовкова коса», Львів, 1999 р.

Створюючи свій проект мене надихнула творчість відомої майстрині Ольги Євгеніївни Пілюгіної, члена Національної спілки художників України та Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Переглядаючи її роботи я надихалась її майстерністю, та унікальністю на відміну від інших виконавців ткацтва. Мене здивувало, що вона авторка понад 100 унікальних гобеленів, всі її роботи цікаві та неповторні.

Ольгу Пілюгіну внесено до Національного реєстру нематеріальної культурної спадщини України, як носія елемента «Традиція рослинного килимарства селища Решетилівка Решетилівського району Полтавської області», що готується до внесення до репрезентативного списку елементів НКС UNESCO.

У своїй творчій майстерні Ольга плідно працює над збереженням та розвитком традицій українського гобелену, проводить майстер-класи та передає свій досвід та вміння молодому поколінню. Викладає у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» на кафедрі образотворчого та декоративного мистецтва, навчає майбутніх художників. Проводить науково-дослідну роботу з вивчення українського орнаменту. Розробляє нові сучасні впізнавані авторські композиції, розвиває традиційні народні форми. Він створює гобелени традиційним способом [30].

Проаналізувавши її творчу діяльність у мене з'явилась мрія познайомитись з майстринею, відвідати її майстер-клас. Адже, її роботи унікальні, вона працює в різних техніках гобелену, приділяє велику увагу деталям.

Отже я впевнено можу сказати що Ольга Пілюгіна, своєю працею надихнула мене на створення проекту, який також є унікальним, та захоплює водночас сільським мотивом який ми спостерігаємо на роботі, та глибиною тих емоції з якими ми поринаємо в пейзаж.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ НЕТКАНИХ ГОБЕЛЕНІВ УЧНІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

2.1. Технологічні особливості та види гобеленів

Мистецтво створення нетканого гобелена бере свій початок у творах давніх народів різних релігій та країн. Він формувався і розвивався протягом декількох століть від простих тканих гобеленів до колекції відомих майстрів, які створювали твори за спеціальними технологіями, ретельно захищаючи та передаючи їх від покоління до батька чи сина або від майстра до учнів [28].

Перше, що потрібно зробити - це підтримувати робоче місце в порядку. Стіл слід розмістити так, щоб світло (штучне чи природне) потрапляло з лівого боку. Таким чином тінь не потрапить на робочу сторону прокладки. Другим обов'язковим правилом організації робочого простору є положення крісла. бажано використовувати стілець зі спинкою. Вишиваючи, сидіть прямо, спираючись на спинку стільця. Найкраще фаршувати протягом дня, при хорошому природному освітленні. Приміщення, в якому виконуються роботи, повинно бути добре провітрене, для зручності зберігайте нитку в окремій коробці [4].

Робота з голками, ножицями та іншими гострими предметами вимагає дотримання правил безпечної роботи. Не підводьте голку близько до обличчя. Після роботи всі інструменти слід поставити на місце.

Основа нетканого гобелену.

Льняна тканина найкраще підходить до основ нетканого гобелена. Здебільшого розпущене або пухке плетіння. Ця умова необхідна, щоб голка не рвала і не проколювала матеріал, а розповсюджувала волокна. При наступному проколі нитки матеріалу повинні затиснути робочу нитку попереднього проколу. В іншому випадку, працюючи з бавовняним або

вовняним матеріалом, робоча нитка не буде прилипати до тканини. Ідеальним матеріалом для нетканого гобелена є мішковина або суворе полотно.

Багато вибирати тканинну основу темного кольору, тому що якщо працювати на світлому матеріалі з темними нитками, зазори між петлями будуть видні, а тканинну основу доведеться пофарбувати на зворотному боці. Але якщо все ж таки працювати на темній основі зі світлими нитками, проміжки між петлями не буде видно.

Голка .

Для вишивання краще використовують спеціальну голку, щоб витягнути нитку. Кінчик такої голки обрізають під кутом. Сторона, де знаходиться надріз, знаходиться перед голкою. Тильна сторона пряма з петлею з нитками. У середині голки і ручки є отвір для натягування нитки.

Основна робоча голка (довжина 3-5 см, внутрішній діаметр 1,6-1,8 мм). Ця голка використовується для бавовняних ниток, таких як «ірис», «тюльпан», «астра», «мак», у три складі та ін.

Основна робоча голка (довжина - 3,5 см, із внутрішнім діаметром - 2 - 2,5 мм). Ця голка використовується для вишивання вовною та синтетикою.

Голка допоміжна (довжина - 6-7 см, із внутрішнім діаметром 1,8 - 2 мм). Він також використовується для бавовняних ниток, але має більш довгу петлю.

Голка допоміжна (довжина - 6-7 см, із внутрішнім діаметром - 2 - 2,5 мм). Використовується для вовни та синтетики.

Для нанизування голки вам потрібен тонкий сталевий дріт або волосінь, складений навпіл. Він повинен бути 5-8 см завдовжки. Більше, ніж килимова голка.[8]

Зворотний рух затримки повинен отримати нитку. Для голок діаметром менше 1 мм заправка проводиться в 2 етапи, тому що нитка може застрягнути в місці прогину. Потрібно продовжити затримку спочатку через патрубок, потім через круглий.

Рамки для закріплення тканини основи.

Рама - дерев'яний каркас, на який натягується матеріал. Його розміри необхідно враховувати виходячи з розмірів малюнка, нанесеного на основу. Кадр повинен трохи перевищувати розміри зображення, яке буде зроблено з ним. Якщо після розтягування основи краю фігури торкнутися її, неможливо нанести шви голкою. Наприклад, якщо ви хочете виконати роботу розміром 40x40 см, ідеальний каркас - 50x50 див.

Можна закріпити полотно на жорсткій рамі після нанесення ескізу.

Підготовка ескізу.

Найкраще намалювати ескіз на аркуші паперу або картону, потім вирізати його по контуру і обвести по полотну, а потім закінчити малювати потрібними деталями м'яким олівцем, адже стерти з полотна досить просто звичайна гумка (копіювальний папір не допомагає). Потім, коли картинка готова, обведіть її фломастером. Сторона, на якій ми робимо стібки, буде тильною стороною (сторона з малюнком). Дно буде спереду.

Нитки і пряжа.

Для будь-якого нетканого гобелена підходить практично будь-яка нитка зі стійким кольором. Нитки або пряжі можуть бути бавовняними, вовняними, лляними, змішаними, штучними. Кожен тип нитки надає власну текстуру.

Рекомендується взяти нитки на складі, щоб у вас було достатньо їх до кінця роботи.

Форма

Виріб може мати ідеально правильну форму, бути в основному симетричним з індивідуальними асиметричними ознаками або мати неправильну форму.

До виробів правильної форми належать квадратні, прямокутні, овальні, круглі, напівкруглі, трикутні, шестикутні та восьмикутні. Повністю асиметричний килим може бути новаторською ідеєю і має форму тварини чи квітки.

Перенесення ескізу на матеріал.

Спосіб перенесення ескізу до матеріалу, з якого буде виготовлена панель або килимок, залежить від обраної методики. Перш ніж почати, потрібно перейти до основи винайденої конструкції. Намалуйте безпосередньо на матеріалі основи - мішковину, струну або полотно. Для цього можна використовувати маркер або крейду.

Початок роботи. Способи нанесення стібків

Перш ніж почати вишивати зображення, потрібно підготувати голку до роботи. Для цього виберіть нитку, з якої почнеться вишивка. Нетканий гобелен може включати нитки різного діаметру, тому це потрібно враховувати при роботі. Потрібно протягнути нитку через порожнисту рукоятку і голку, а потім укласти в отвір на кінчику. Далі потрібно визначити довжину ворсу на лицьовій стороні гобелена і за допомогою хомути відрегулювати голку на потрібну довжину петлі.

Накладати стібки можна двома способами:

Штрихний метод. Представляє паралельне розташування стібків зверху вниз і потім вгору. Ліси наносяться строго в заданій послідовності і заповнюють все полотно зліва направо.

Контурний метод. Це накладення стібків по контуру кольорового сегмента. У цьому випадку надріз голки розміщують по ходу руху, напрямок якого йде зверху вниз по спіралі, яка звужується до центру.

Працюючи з голкою, не залишайте нитку занадто довго, щоб не сплутати її. Якщо робота з вишивання відрізка закінчена і вам потрібно змінити нитку, то, зробивши остаточний прокол, потрібно вийняти голку і вирізати нитку, залишивши наконечник, довжина якого не повинна бути менше одного сантиметра. Закінчення роботи.

Фіксація форми гобелена

Після нанесення вишивки на тканину основу нетканого гобелена слід зняти з рами, щоб закріпити шви і обрізати краї. Для того, щоб виготовлений гобелен служив довгі роки, попередньо підготовлений клей ПВА необхідно нанести на зворотному боці. Клей розбавляється водою, а потім килимок просочується губкою, добре змазуючи шви на зворотному боці і не даючи розчину просочитися на лицьову сторону. Ретельно оброблений клеєм килимок слід добре висушити, натягнувши його на рівну поверхню, щоб закріпити потрібну форму. Коли клей висохне, він надійно закріпить шви і не дозволить волоскам випадати. Зрештою, все, що залишається - це обрізати край гобелена - і виріб можна вважати закінченим[22].

Гобелен - незвичайна деталь, яку ви не знайдете в кожній кімнаті. Ці настінні картини з текстилю - ще один доказ того, що мода є циклічною, і те, що було популярним у далекому XVIII столітті, може знайти нове життя навіть зараз. Таким чином виглядати таке оригінальне стилістичне рішення в умовах сучасної квартири буде не гірше, ніж у старовинному замку.

Зараз гобелени називають не тільки античними творами мистецтва, але й стилізованими килимами. Щоб їх можна було розрізнити, існують великі відмінності між класичними гобеленами та моделями, створеними в подібній техніці.

Гладкий

Настінні килими - це тенденція, якої вже давно немає. Але стильні гобелени навпаки набирають популярності. Найпростіший варіант - це гладкі моделі без рельєфного малюнка та додаткового тривимірного декору. Такі гобеленові килими створені в традиційній техніці. Їх можна сміливо вішати на стіну або розміщувати на підлозі, в залежності від ваших естетичних уподобань[23].

Фактурний

Трохи складніший варіант гобеленів - це фактурні вироби. У цьому випадку виріб створюється традиційними техніками і лише потім прикрашається опуклими доріжками. Це дозволяє створити рельєфне полотно, яке приваблює не лише своєю зовнішністю, а й на дотик.

Багаторівневий

Ця комбінована модель також дуже цікава зовні. Він поєднує в собі кілька прийомів. Наприклад, в'язаний гачком килим можна доповнити вишуканою вишивкою або бахромою по краях.

Нетканый

Це один з найцікавіших варіантів створення гобеленів. Такі картини виготовляються з тканини, але за іншими техніками. Найчастіше такі гобелени створюються вишивкою, в'язанням або аплікацією.

Зараз існує багато цікавих варіантів гобеленів, як великих, так і малих. Таким чином, ви можете сміливо вибирати красивий декоративний атрибут, чи вам потрібен антикварний та справді антикварний виріб або просто стильний декоративний елемент без будь-якої історії, яку він би зберігав.

Тенденції сучасного світу такі, що в наш час споживачі відчують потребу у великій кількості авторських гобеленів ручної роботи. Ці тенденції з'явилися і в Росії. Наприклад, нині в Петербурзі відбувається відновлення оригінальних російських технологій, старовинних майстерень, де кілька століть тому майстри працювали над однією роботою кілька місяців. Однак

за часів наших прабабусь гобелени практично не грали декоративної ролі. Якщо гобелен повісили на стіну, варто було лише зберегти тепло в будинку [24,200].

Гобеленові штори зі звичайними орнаментами грали ту саму роль. Килими, ковдри та подушки, скатертини - і тут гобелен дуже широко використовувався. Для таких цілей застосовувались гобелени без складних малюнків та орнаментів, не розмазаних тонів. Виріб ткали з щільних і міцних ниток. Такі гобелени певною мірою служили стінами, що обмежували простір великих житлових приміщень.

Подібні прийоми застосовуються в сучасних інтер'єрах, лише принципово змінили точку зору на гобелен. Він все більше втрачає свою функціональність, стаючи самостійним декоративним елементом інтер'єру.

Античні картини відрізняються своєю унікальністю та історичністю. Адже для колекціонера та любителя антикваріату немає кращої знахідки, ніж стильний гобелен, який прикрашений репродукцією старовинної картини, особливо якщо ця робота ручної роботи. Найпопулярніші сюжети - зображення полювання (особливо поширені королівські полювання), кулі та прийоми, де дами зображуються у розкішних сукнях та оточені красивими речами.

Така картина чудово впишеться в бібліотеку чи домашній кабінет, стилізована більше як антикваріат. Це ж стосується великих робіт з величезною кількістю дрібних деталей та зображень різних замків та інших старовинних споруд. Наприклад, білий замок, який піднімається на пагорбі біля моря - це одна з картин, яка обов'язково порадує цінителя мистецтва.

Побутова тематика в гобелені «будинок» означає образ простих і звичних усім картинам: це може бути сімейна сцена, стоячи на обіді на столі або букет з маками, рибалка або сімейний обід. Такий декоративний елемент додасть затишку кімнаті і напевно буде вас довго радувати [21].

Ще один популярний жанр - *пейзаж*. Тут можна знайти майже все завтра - від розсипання троянд по полотні до зображення маленького селища в стилі прованс. Едемський сад або зображення на ньому розкинутого дерева - прекрасний варіант для прикраси сплячих мулів, які вітаються в будь-якому стилі. Всілякі півонії, соняшники, троянди та інші групи обов'язково порадують дівчат та романтичних людей, які мають красу.

Образи тварин заслуговують на велику увагу. Особливу увагу привертають коти чи цуценята, вони завжди викликали емоції як у старшого, так і у молодшого покоління. Картина з оленями цілком підходить для прикраси залу або навіть приватного кабінету.

Зовсім інший жанр - незрозумілі та нестандартні картини, які називають *абстрактним* мистецтвом. На відміну від класики, абстрактне мистецтво - це не завжди чіткі картини. Гобелен в цьому стилі цілком може бути простим поєднанням яскравих кольорів. Червоні, сині та зелені відтінки переплітаються так, що важко зрозуміти, що хотів сказати автор. Але в той же час це захоплююче.

До речі, серед таких картин ви можете знайти репродукції картин відомих імпресіоністів та абстракціоністів, які напевно пожвавлять ваш інтер'єр та підкреслять гарний смак мешканця квартири.

Багатьох людей цікавить, як правильно і гармонійно використовувати гобелени для прикраси будь-якої кімнати. Зрештою, загальне враження та настрої при дотриманні плетіння буде залежати від того, наскільки це буде доречно в інтер'єрі та наскільки добре впишеться в нього візерунок. Навіть найдорожче полотно здається зайвим і недоречним, якщо воно вибране неправильно [7,34].

Красиві та великі гобелени можна сміливо використовувати замість шпалер, якщо у вас невелика кімната. Найчастіше це, як прикрасити одну зі стін. Це вигідніше і набагато цікавіше, ніж просто наклеїти шпалери по

всьому периметру кімнати. Щільні гобеленові полотна - прекрасний спосіб утеплити приміщення і створити чудову звукоізоляцію.

Красивий нетканий гобелен можна сміливо повісити в будь-якій із спальень. Це може бути дитяча кімната або кімната, де відпочивають дорослі. Тут, за визначенням, все залежить від того, який малюнок нанесений на тканину. Наприклад, в дитячій кімнаті найбільш логічно використовувати милі мультфільми або казкові зображення, а в спальні подружньої пари - пейзажі або романтичні картинки.

Ще одна кімната, яка заслуговує на увагу - домашній офіс або бібліотека. Прекрасний старий старовинний гобелен - це розкішне доповнення до будь-якого офісу. Тут будуть доречні дискретні пастельні кольори, антикварні візерунки та інші красиві деталі.

Використання гобеленів у заміських будинках або на дачі заслуговує особливої уваги. Саме в таких умовах вони виглядають найбільш органічно. Тут підійдуть античні або стилізовані антикварні полотна із зображеннями знаті, королівського полювання чи архітектурних творів мистецтва. З красивим і вдало підібраним нетканим гобеленом навіть найпростіший котедж буде набагато кращим і комфортнішим.

Проаналізувавши всі технологічні особливості та типи гобеленів, ви можете впевнено приступити до створення власного унікального продукту. І прикрасьте свою будівлю нетканими гобеленами в усіх її кутах.

2.2.Методичні особливості навчання учнів мистецтву нетканих гобеленів у позашкільному навчальному закладі.

Позашкільний навчальний заклад має свої особливості у вихованні дітей. В ньому діти можуть проявити та розвивати свій потенціал. В позашкільних закладах освіти є багато різновидів мистецтва, з них кожна

дитина знайде свій улюблений та буде розвиватись в ньому. Декоративно - прикладне мистецтво – це розділ мистецтва, який охоплює ряд галузей творчості, які присвячені створенню художніх виробів, призначених головним чином для побуту [25].

До декоративно-прикладного мистецтва входить - набивка, батик, художня обробка шкіри, художня обробка каменю, деревообробництво та останнє але не по значенню ткацтво. Всі види мистецтва розвивають дітей, та розкривають глибокий потенціал у «маленьких» творців.

Програма навчання спрямована на вивчення і освоєння художнього ремесла - нетканого гобелена (ручного ткацтва).

Гобелен - це історично сформована форма декоративно-прикладного мистецтва, що представляє собою високохудожню творчість. Гобелен (шпалера) - витканий вручну килим-картина. У Росії шпалерна мануфактура відкрилася завдяки Петру I в 1717 році. Сучасні художники активної творчої працують в цьому виді художнього ткацтва, актуалізуючи його затребуваність і тим самим заповнюючи значний пробіл в питанні оформлення сучасного інтер'єру.

Один із видів мистецтва неодмінно зацікавить дітей своєю неповторністю і своєрідністю. Це мистецтво нетканого гобелену, яке відоме з давніх давен до сучасності. Навички ткання підвищують індивідуальну художню майстерність учня, в майбутньому сприятимуть обрання учнями ткацьких професій.

Вправи з килимарства мають важливе трудове та естетичне та виховне значення для суспільства, переважно для дітей. Залучаючи їх до ткацьких обов'язків, принцип поступового збільшення трудомісткості роботи. Цьому слід приділяти більше уваги. Не потрібно починати виконувати дуже складні вироби одразу, а переходити від простих до більш складних. Кожна розпочата робота повинна бути завершена. Необхідно тактовно запропонувати допомогу дитині, підтримати його інтерес, заохотити. Коли

завдання занадто важке для дитини - потрібно працювати з нею до закінчення роботи [26].

Введення в навчальну програму художнього твору для учнів ткацтва є необхідним і дає учням основне розуміння тканини, знайомить з методом її формування та видами килимів та килимів.

Початок навчання «Основи нетканого гобелену» складається з формування компетентності маленьких художників декоративно-прикладного мистецтва в галузі художнього ткацтва. Провідними принципами змісту професійної підготовки є соціокультура. Формування професійних компетенцій художника-прикладника має на увазі розкриття специфіки ручного ткацтва[2].

Важливо зазначити, що українське мистецтво ткацтва тісно пов'язане з національною культурою та звичаями українців. Тому техніка плетіння наближає дітей до традицій та культури рідного краю, знайомить їх із творчістю народних майстрів.

В процесі виготовлення виробів в техніці «нетканих гобелен» у дітей розвивається художній смак. З'являються творчі здібності, виховується працьовитість, вміння доводити початок до кінця, долати труднощі та інші цінні якості особистості. Ручне ткацтво сприяє залучення дітей до багатовікових народних традицій і ремесел, здійсненню естетичного (розвиток смаку), фізичного (тренування дрібної мускулатури рук), економічного (дешевизна виробництва) виховання.

Мета:

Х створити умови для формування концепції техніки нетканого гобелена на тканині та поєднання цієї техніки з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва;

- розвивати наочно - образне мислення та творчу уяву учнів;
- навчитися піклуватися про вироблену продукцію;
- виховувати інтерес до декоративно-прикладного мистецтва, любов до Батьківщини.

Декоративно-прикладне мистецтво постійно відіграло важливу роль у соціальному, духовному та естетичному житті людей. Це сприяло подальшому розвитку мистецтва та життя людей. Це також розвиває творче мислення людини, його оригінальність, ідеологію та розробку нових ідей, що розвивають середовище. У нашій країні це мистецтво дуже розвинулося, тому завдяки йому в Україні почали відкриватися нові факультети, відкриватися кафедри у вищих педагогічних закладах та мистецтві [25,265].

Завдання курсу:

- х Вивчення традицій вітчизняних і зарубіжних майстрів гобелена.
- х Вивчення основ декоративної композиції, а саме ритмічної і метричної композиції в гобелені; способів організації композиції: стилізації, центрів (домінант), ритму, статичності і динаміки, рівноваги, симетрії і асиметрії, підпорядкування їх єдиному образному строю.
- х Вивчення основ кольорознавства і гармонійного поєднання кольорів в гобелені.
- х Вироблення навичок застосування засобів вираження в композиції гобелена (кольорова пляма, стовпчик, лінія, штрих-пунктир і т.д.).

Цю науку не слід зневажати, оскільки вона є однією з найважливіших якостей та ідеології оригінальності, яка впливає на розвиток суспільства, логічне мислення та пошук чогось нового, тобто прекрасного. З точки зору експертів, вони намагаються донести до нас теорію, яка пробуджує в нашій свідомості особливість, духовність та експерименти, які підняють суспільство на новий кращий рівень цього мистецтва.

Щоб досягти саме розвитку творчості у роботах дітей, треба всілякими способами розвивати інтерес до цього мистецтва і тоді у них з'явиться інтерес його пізнати. Для цього спочатку самий митець повинен володіти великою інформацією цього виду мистецтва, він повинен не тільки доносити історичні факти до молодого покоління, а і удосконалювати свої навички з кожним днем.

Вміти:

- креативно мислити, шукати і знаходити оригінальні, нестандартні рішення;
- грамотно будувати композицію від ідеї до втілення;
- проектувати всі основні види декоративної продукції;
- вміти працювати в парах.

Ефективна мета досягнення навчального процесу - це відбір різних форм роботи при роботі в групах, а саме: індивідуальної, групової. Коли діти працюють у групах над певним творчим завданням, кожен з них намагається виконати свою частину роботи якнайкраще, щоб показати свої вміння членам групи та зробити так, щоб група працювала найкраще. Використання індивідуальної форми роботи допомагає проявити свою майстерність іншим дітям у групі, вдома батькам тощо.

Основне знаряддя образотворчого мистецтва з методикою викладання - методи навчання. Методи навчання – це дидактична категорія. Образотворче мистецтво з методикою викладання використовує їх з урахуванням особливостей цієї навчальної дисципліни, а також розробляє та апробує свої власні методи. Питання про розробку методів навчання молодших школярів образотворчого мистецтва, які відповідають віковим особливостям учнів є досить актуальною проблемою для сучасної педагогіки мистецтва. Разом зі зміною змісту освіти повинні змінюватися і методи навчання. За визначенням І.Я. Лернера метод навчання є „системою дій вчителя, який організовує практичну і пізнавальну діяльність учня, що стійко веде до засвоєння змісту освіти”. Методи навчання виділяються за такими взаємопов’язаними основами:

- а) специфікою цілей навчання або видів змісту освіти;
- б) особливостями засобів їх засвоєння;
- в) специфікою діяльності з організації та здійснення способів засвоєння.

Успіх навчання і виховання залежить від того, які методи і прийоми використовуватиме педагог, щоб донести до дітей зміст предмету «Образотворче мистецтво», визначений програмою та сформувати у них необхідні уміння і навички, розвинути художні здібності.

Метод формування образотворчих знань, умінь і навичок молодших школярів – це спосіб упорядкованої взаємної діяльності вчителя і учнів, спрямований на розв’язання навчальних, розвивальних та виховних завдань предмету «Образотворче мистецтво» у початковій школі. Методи навчання становлять систему способів діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу, сукупність прийомів, спрямованих на досягнення поставленої мети, засвоєння теоретичного мистецтвознавчого матеріалу та формування способів практичної художньої творчої діяльності. *Прийомами навчання* називають окремі деталі, складові частини методу. *Класифікація методів навчання образотворчої діяльності* можлива за такими ознаками:

- за джерелом передачі й характером сприйняття інформації: словесні, наочні та практичні (С.Петровський, Е.Галант);
- за характером керівництва розумовою діяльністю учнів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький (М.Скаткін, І.Лернер);
- за напрямом діяльності: практичні, практично-теоретичні, теоретичні;
- за своїми функціями вони розподіляються на мотиваційні, навчальні, розвивальні, виховні та організаційні.

Розвитку творчості дітей сприяє зацікавлена вступна бесіда, яка мотивує їх, розвиває уяву, а отже, творчість. Необхідно згадати про важливість у розвитку творчості чіткості, яку використовує вчитель. Візерунки для дітей для створення власних нетканих гобеленів повинні бути доступними для будь-якого віку, яскравими, естетично оформленими. З кожним заняттям зразок повинен ускладнюватися різними елементами. На кожному уроці слід використовувати навчальні вправи. У практичній роботі дітям слід дозволити доповнювати роботу своїми квітами, локонами, іншими

компонентами, але, звичайно, з урахуванням особливостей нетканого гобелена та творчого потенціалу учня.

Отже всі позашкільні заклади освіти, дають велику змогу кожній дитині розвиватись, навчатись новому, вивчати давні традиції мистецтва, та втілювати їх в сучасність.

2.3.Етапи виконання сюжетної композиції в техніці нетканих гобеленів

«Сільський пейзаж»

Останнім часом килимарство в Україні повільно скорочується. Фабрики чудових творів мистецтва в Ганичах, Хотині та інших центрах припинили своє існування. Виробництво гобеленів на діючих підприємствах скорочується, зменшується кількість досвідчених ткачів, які займаються цим виробництвом, знижується художня якість продукції. Таким чином, актуальним і надзвичайно важливим завданням сьогодення є збереження та примноження традицій цього унікального виду мистецтва, справжнього мистецького надбання українського народу.

Я довго вагалась над технікою виконання та темою роботи. Спочатку були ідеї створити скатерть вишиту художньою гладдю(див. Додаток Б,а,б). Я працювала над пошуками натхнення, над творчим підходом до виконання роботи, шукала аналоги, та майстрів цієї техніки. Створила декілька ескізів, але не відчувала задоволення від роботи над цією темою. Я довго роздумувала над новою темою або технікою виконання але не могла знайти те що мені було б по душі.

Одного разу під час навчання по дисципліні декоративно-прикладне мистецтво в університеті ми проходили різні види технік ткацтва, а саме один із його видів нетканий гобелен. Під час роботи я захопилась цією технікою, мені сподобалось відтворювати сучасний пейзаж в техніці давнини. Тому під час роботи над завданням по навчанням я вирішила змінити

тому своєї роботи. Наступним етапом було створення ескізу, я відразу знала що це буде пейзаж, але який цим я надихнулась пізніше.

Віднедавна ми з батьками переїхали з міста в село. Зміна обстановки, нові краєвиди, густі ліси, дерева наповнені цвітом, співучі птахи, засадженні поля. І одного разу ми з батьками поїхали до лісу на пікнік, ми подорожували машиною тому я з легкістю могла спостерігати сільські краєвиди, проїжджаючи поля з соняшниками я не могла налюбуватись, тому на моє прохання ми зупинились та підійшли ближче щоб мати змогу роздивитись ці чудові квіти. Спостерігаючи та вдихаючи ці свіжі аромати я вирішила що хочу ці квіти, та цей пейзаж зобразити на своїй роботі, тема у мене відразу з'явилась на думці «Сільський пейзаж». Тому першим етапом я активно почала робити ескізи, варіантів було безліч, я так захопилась що не могла вибрати(див. Додаток В,а,б).

Але все ж таки я вибрала «той» ескіз до якого лежала душа(див. Додаток Г). На передньому плані у мене зображені соняшники які заповнюють майже полонину всієї роботи. Коли розквітають соняшники, їх яскраві гарячі пелюстки виграють золотом, милуючи людське око. Соняшник — символ сонячної енергії, життя, здоров'я та процвітання.

Соняшник чи не найсильніший серед квітів ... він знайшов своє місце під сонцем. І він не міг не знайти його, тому що постійно зосереджується на небесному Світлі - він повертає за собою голову, схожу на Сонце. Тож Сонце його не осліплює, це означає, що він не боїться бути осліпленим успіхами чи досягненнями ...

Своєю невибагливістю до цвітіння та росту соняшник відображає, якщо не безпроблемно, то малопроблемно. Тому що його не "мучать" проблеми, що робити, куди йти - він слідкує за Сонцем ...

Грецькою мовою соняшник звучить як "геліант", що походить від слів "Геліос" -Сон, "Антос" - квітка.

Батьківщиною соняшнику є Північна Америка. За легендою, боги подарували індіанцям цю квітку, яка символізує сонце, тому соняшник був

священним символом для індіанського племені. У XVI столітті іспанці привезли соняшник до Європи.

Другим етапом було перенесення ескізу. Ескіз у мене був в повну величину роботи, тому я з легкістю перенесла ескіз на основу(див. Додаток Д). Зазделегіть підготувала рамку більшу розміром за формат роботи, за допомогою степлера для будівництва я прибила основу до рамки. За основу я брала мішковину, вона краще всього підходить, пухке або нещільного переплетення. Натягувати мішковину треба з середини підрамника щоб не з'явилися складки. Основа повинна бути натягнута дуже сильно, щоб у процесі роботи мішковина не провисла.

Далі я за допомогою маркера нанесла ескіз на основу у дзеркальному відображенні. Під час того як я розробляла свій ескіз в натуральний розмір я зробила собі палітру кольорів за допомогою якої я обирала нитки потрібного мені кольору. Майже всі нитки які я використовувала для роботи-акрилові, середньої товщини-вони не вислизають і добре тримаються на основі(див. Додаток Е).

Наступним етапом був початок роботи, для цього потрібно підготувати робоче місце, всі необхідні матеріали розмістити біля себе, для зручності(див. Додаток Ж). Під час роботи я додавала деякі деталі до роботи, це хатина на дальньому плані та млин біля неї, трохи відпочивши від роботи починаєш по іншому на неї дивитись тому колір дерев теж змінювала в процесі роботи(див. Додаток З). По закінченню роботи треба з виворітної сторони закріпити нитки-це робиться за допомогою клею ПВА. Добре промастивши роботу треба зачекати коли вона висохне, якщо нитки клей погано зафіксував, то роботу треба промастити ще раз. Після того як клей висохне непотрібні нитки зрізаються(див. Додаток И).

Останнім етапом роботи є – оздоблення рамки. Для нетканого гобелену краще підходить оздоблення як панно, у вигляді китиць. Панно – це останній штрих в оздобленні роботи, що додає шик і завершеність зовнішності. Це нитки які раніше використовувались у роботі, красиво розкладені адже

китиці мають бути вдалим колірною гаммою, і розташовуватися в потрібному місці. (див. Додаток К)

Працюючи над проектом я отримала масу задоволень. На початку роботи я не очікувала такого результату, адже працюючи над моїм першим нетканим гобеленом виконаного під час навчання, я працювала в більш декоративно-силуетній техніці. До виконання дипломної я звичайно пробувала окремо для удосконалення техніки робити квіти реалістичними, тому що в моїй роботі я хотіла передати сільський пейзаж таким, яким я його бачила в повсякденні. Я могла годинами сидіти та змінювати або доповнювати пелюстки кожної квітки відтінками щоб правильно та реалістично підібрати кольори. Адже коли я почала ткати у мене вже були ті навички які я вдосконалювала до свого проекту. Тому проблем під час роботи в мене не виникало, так як мені подобається дана техніка, весь час який я присвятила даній роботі він складає приблизно чотири тижні (див. Додаток Л).

ВИСНОВКИ

Потреба творчого засвоєння, використання та розвитку прогресивних надбань народного мистецтва попередніх епох, осмислення шляхів його розвитку набула в наш час особливої значимості. В цих умовах зростає народно - господарське значення традиційних видів художньої творчості, типи побудування і характерні особливості яких нерозривно пов'язані з багатовіковим виробничим досвідом і багатьма культурними традиціями народів нашої країни.

Під час виконання роботи, мету розкрили. Теоретично дослідили, обґрунтували, розробили і експериментально перевірили методику навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів; створили авторську тематичну композицію "Сільський пейзаж".

А також, проаналізували психолого-педагогічну, мистецтвознавчу і спеціальну літературу з питання історії та технології у мистецтві ковротворення.

Представили поетапність техніки виконання нетканих гобеленів.

Виконали практичну роботу, напередодні розробивши ескіз, продумавши колористичне і композиційне рішення тематичної композиції у мистецтві «нетканих гобеленів» «Сільський пейзаж».

Розкрили зміст та сутність методики навчання основам нетканих гобеленів учнів позашкільних навчальних закладів.

Килимарство - традиційна, найважливіша та найпоширеніша галузь народного ткацтва в усіх куточках України. З давніх часів килими служили людині для утеплення та оздоблення будинку (підвісні стіни, накриття скринь, столів, ліжок, підлоги, санок), виконували ритуальні та естетичні функції (використовувались у святкових, урочистих, весільних та похоронних обрядах). Килими були обов'язковою частиною вина (придане для жінок); вони віддавали данину.

Гобелен в сучасному інтер'єрі дуже популярний. Цей матеріал як предмет декору житлового приміщення існує вже близько п'яти тисяч років. Ще в стародавньому Єгипті була відома технологія виробництва гобелена. Як кажуть експерти, її сутність не сильно змінилася з того часу. Природно, на зміну копіткій ручній праці прийшли машини, штампують бездушні копії текстильних панно, які не відрізняються один від одного. Але тенденції сучасного світу такими, що в наші дні споживачі відчують потребу у великій кількості авторських, зроблених вручну, гобеленів.

Підсумовуючи дослідження, можна говорити про те, що ефективність і досягнення високих результатів на заняттях вивчення нетканого гобелену учнів позашкільних навчальних закладів залежить перед усім від того, які методи, прийоми і форми роботи буде використовувати вчитель, не забуваючи звичайно, про те, що сам вчитель повинен досконало знати цю тему, або принаймні проконсультуватися зі спеціалістом, з'їздити на батьківщину цього мистецтва, чи відвідати курси, адже від того, що розкаже вчитель буде залежати, що знатимуть учні.

І, дана науково-практична робота доводить те, що система занять з мистецтва нетканих гобеленів підвищить творчість учнів, якщо застосовувати певні методи, форми, принципи навчання і виховання, а також бути вимогливим до наочності, яку демонструє вчитель на уроці.

Ми, дійшли висновку, що мистецтво ковротворення неодмінно зацікавить дітей своєю неповторністю і своєрідністю. А навички творення нетканих гобеленів підвищують індивідуальну художню майстерність учня позашкільного навчального закладу.

Також, важливо зазначити, що українське мистецтво ковротворення тісно пов'язане з національною культурою і звичаями українців. Тому заняття мистецтва нетканих гобеленів у позашкільному навчальному закладі зближують дітей із традиціями і культурою рідного краю, знайомить їх з творчістю народних майстрів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академія наук Української РСР. Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. Випуск VII-VIII, 1962, С. 33.
2. Виставка українських килимів Глобус 1990. №30. С 13.
3. Гурська А.С. Мова та граматика українського орнаменту: Навчально-методичний посібник. Альтернативи, 2003. 144 с., іл.
4. Герней П. Вышивка петлѣй, или техника нетканого гобелена, С. 5
5. Гнатюк В. Ткацтво в Східній Галичині Матеріали до української етнології, Львів 1990. ТЗ, С.125
6. Гургула І. Народне мистецтво західних областей України 1966, С.14
7. Жоголь Л. Е. Тканина в інтер'єрі 1968, С.34
8. Жук А. К. Килимарство в Українських Карпатах, Культура та побут населення Українських Карпат. Ужгород, 1972, С. 46
9. Заквітчала б килимами всю Україну, Народне мистецтво 2006. №3-4. С.4-8.
10. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. С.41
11. Казкова ніч: Заняття 1. Бесіда за декоративним панно Олени Пишненко-Злиденної. Заняття 2. Декоративне малювання, Джміль. 2002. №4. с.12-13
12. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. Либідь, 2005. 275 с.
13. Кара-Васильєва Т.В. Создатели чудесного. Рад. шк., 1984. 175 с.
14. Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Видав. дім «Слово», 2007. 296 с.
15. Качан В.А. Дивосвіти: Книга про творців краси. Молодь, 1986. 256 с.
16. Кириченко М. А. Образотворче мистецтво: підруч. для 3 кл. чотириріч. і 2 кл. триріч. початк. шк. Радянська школа, 1992. 128 с.

17. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доповн. Вища шк., 2002. 190с.; іл.
18. Кириченко М.А. Українське народне ткання: Навч. посіб. Знання-Прес, 2006. 228 с.
19. Наука і культура. Щорічник. Випуск 19-й (Редкол.: О.Сергієнко (головн. ред.) та інші.). 1985. 576с., іл.
20. Основы художественного ремесла в 2 частях : Пособие для учителя В.А. Барадулин, Б.И.Коромислин, Ю.В.Максимов и др.; Под ред. В.А.Барадулина. - 2-е изд., дораб. М.: Просвещение, 1987. 272 с., 2 п. л. ил. (Б-ка уч. изобраз. искусства)
21. Орнамент народних тканин західних земель України XIX і поч. XX ст. Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. Вип. V. К., 1959. С. 77
22. Рондели Л.Д. Народное декоративно-прикладное искусство: Кн. для учителя. М.: Просвещение, 1984. 144 с., ил.
23. Сидорович С. Й. До історії розвитку ткацтва в Косівському районі Станіславської області.
24. Сидорович С. Й. Художня тканина західних областей УРСР - Наукова думка, 1979, С.79, 95
25. Трач С. Образотворче мистецтво. 3 кл.: Посіб. для вч. Підручн. і посібн., 2003. 64 с.
26. Трач С.К. Уроки образотворчого мистецтва. 4 кл.: посіб. для вчителя. Навч. книга. Богдан, 2003. 120 с.
27. Хворостов А.С. Декоративно-прикладное искусство в школе . 2-е изд., перераб. и доп. . М.: Просвещение, 1998. 176 с., 8 л. ил.; ил. (Б-ка уч. изобраз. искусства)
28. Хоменко А.С. Науковий простір студента: пошуки і знахідки. Методичні особливості навчання основам нетканих гобеленів у закладах позашкільної освіти. 2020. С. 384-388.
29. Щепотьєва М. Українські килими. Харків, 1926. С. 114-120

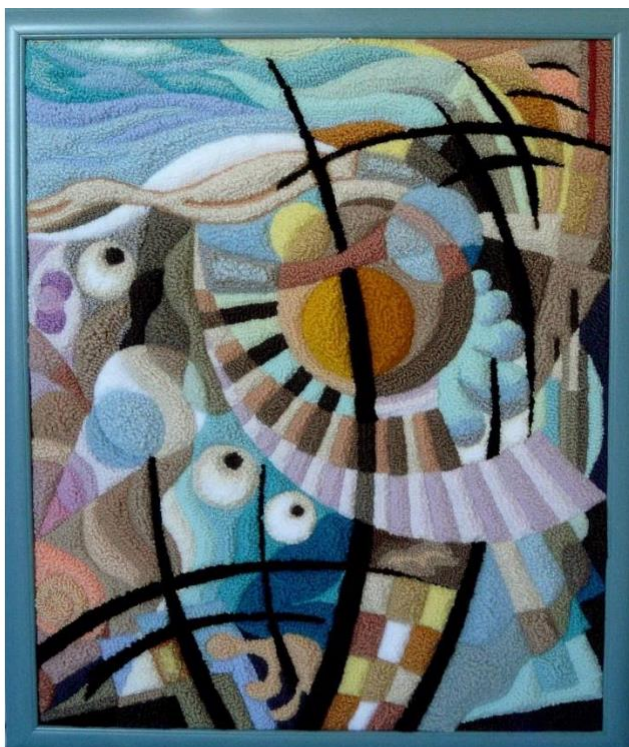
30. Щербаківський Д. М. Український килим. Народне мистецтво. 1998. № 1-2. С. 34-40.
31. Яновський М. Срібна пряжа. Розповідь про народних майстрів. Ужгород: Карпати, 1975. С.28.

Літературні джерела:

1. <http://budivnik.in.ua/gobelen-66-foto-netkani-kylymy-na-stinu-v-inter-yeri-tehnika-ruchnoyi-roboty.html>
2. <http://refleader.ru/merbewujgaty.html>
3. <https://www.liveinternet.ru/users/kosha005/rubric/3218851/>

ДОДАТКИ

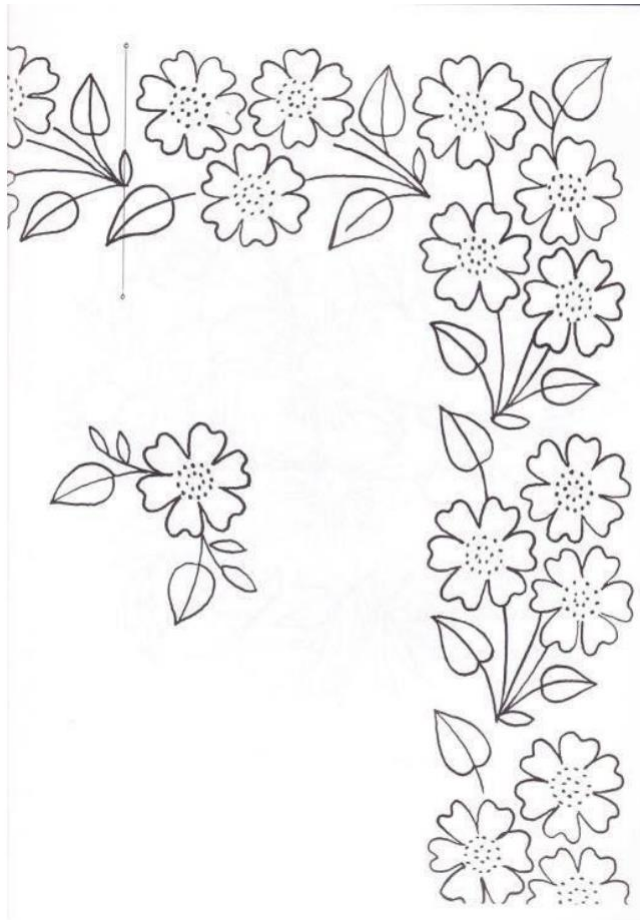
Неткані гобелени

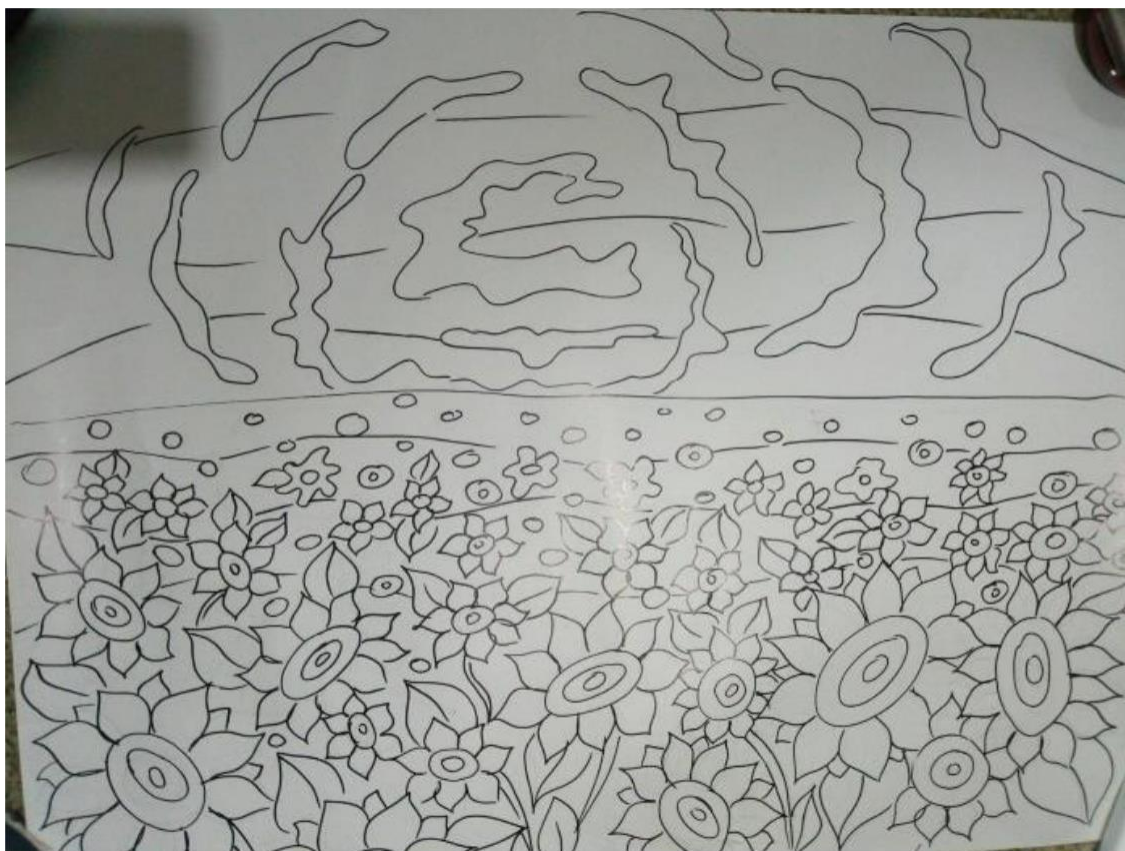

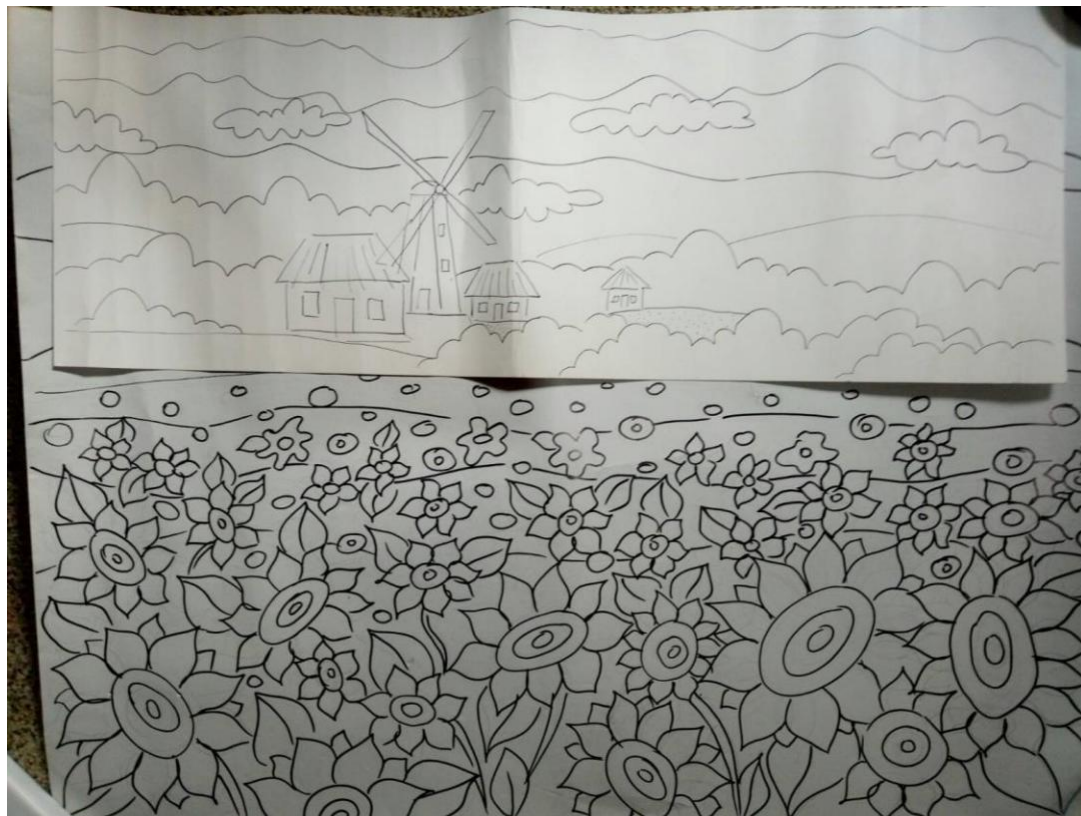
Додаток Б,а,б

Додаток В,а,б

Додаток Г.

Додаток Д.

Додаток Е.

Додаток Ж.

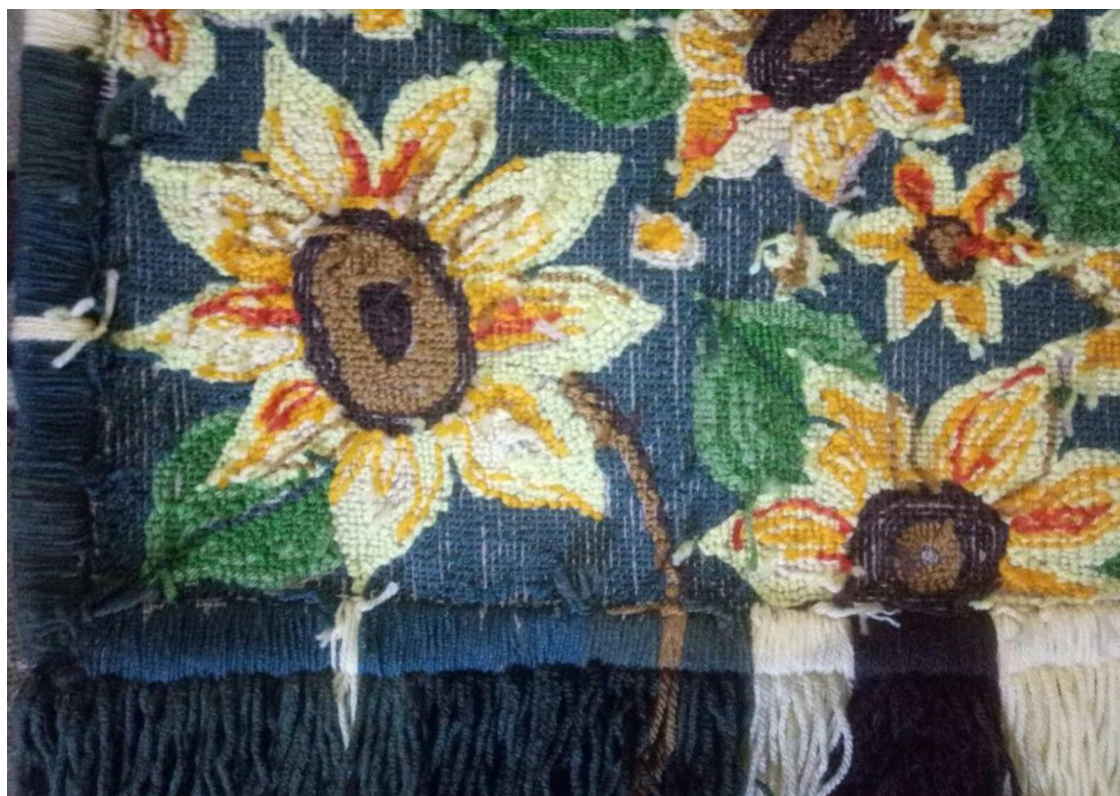

Додаток 3

Додаток И

Додаток К

Додаток Л

Урок «Основи нетканого гобелену»

Мета уроку:

Розвиваючий аспект: продовжити розвиток образного мислення, художнього смаку; удосконалювати навички культури праці, взаємоконтролю і самоконтролю; розвивати самостійність.

Завдання: Історія виникнення нетканого гобелена, характерні особливості. Знайомство з народним мистецтвом, з творчістю майстрів ткацтва. На основі ескізу зробити нетканий гобелен.

Освітній аспект: ознайомити з мистецтвом килимарства, навчить прийомам нетканого гобелена; продовжити формування вміння користуватися картою інструкції.

Виховний аспект: продовжити виховання акуратності, бажання створювати естетичні вироби.

Інтеграція: історія, образотворче мистецтво. Обладнання: комп'ютер, проектор, тканину, ножиці, голка, нитки х / б і вовняні, гачок.

Виріб, що виконується на уроці: Нетканий гобелен.

Плановані результати:

особистісне: - розвивати мотиви навчальної діяльності та особистісного сенсу навчання;

- досвід успішної діяльності;
- досвід оцінки власної діяльності;
- досвід подолання труднощів на перших етапах;
- досвід надання один одному взаємодопомоги.

предметне: - розвивати вміння працювати з тканинами, нитками;

- навчити техніці «нетканий гобелен»;
- розробити ескіз на основі заданої теми.

розвивальне: - розвивати вміння аналізувати, порівнювати;

- коригувати свою діяльність;
- розвивати пам'ять, дрібну моторику, координацію між оком і рукою;

- розвивати уяву.

виховальне: - розвивати вміння працювати в колективі;

- виховувати моральні якості, естетичне уявлення.

Устаткування для вчителя: підручник, робочий зошит, зразки виробів, вироблених ткацтвом (можливі не тільки ілюстрації), схема процесу ткацтва, зразок виробу «Нетканого гобелену», заделегіть підготовлена основа для ткацтва для кожного учня.

Устаткування для учня: підручник, робочий зошит, папір, кольорові олівці, кольорові вовняні нитки, картон, олівець, лінійка, голка для ткання, інструменти для голки, маркер.

Структура уроку

1. Організаційно - підготовча.

Привітання. Перевірка явки учнів на заняття, їх готовності до процесу виконання. Активізація учнів. Проінформувати ціль заняття. Постановка перед учнями навчального завдання.

2. Формування нових знань.

Демонстрація презентації «Ручне ткацтво».

Теоретичні відомості: історія виникнення, види килимарства; основи колірної грамоти; матеріали та інструменти; організація робочого місця, техніка безпеки.

Демонстрація презентації «Неткані ворсові міні-килими». Етапи виконання роботи.

3. Застосування знань, формування умінь. Індивідуальна робота учнів: виконання практичного завдання з допомогою ескізу. Самоконтроль.

4. Контроль і рефлексія. Аналіз учителем помилок і недоліків. Самооцінка учнів.

5. Підведення підсумків. Визначення рівня формування знань і умінь.

Демонстрація виробів. Подякувати за урок.

Додаток М

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОСНОВАМ НЕТКАНИХ ГОБЕЛЕНІВ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анна Хоменко

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
м. Київ*

Науковий керівник: Смірнова О.З.,

кандидат педагогічних наук, майстер народної творчості України

Анотація. У статті представлені методичні особливості навчання дітей у закладах позашкільної освіти мистецтву нетканих гобеленів. Розкривається зміст, сутність, історичні дані мистецтва гобеленів. Акцентовується увага на технологічних основах виконання нетканих гобеленів та розкриваються методичні аспекти його вивчення під час проведення зуркової роботи у закладах позашкільної освіти. Розкриваються методичні основи та значення декоративно-прикладного мистецтва у формуванні дитини, як творчої особистості.

Ключові слова: мистецтво нетканих гобеленів, позашкільна освіта

Національна доктрина освіти України визначає [1, 22] одним із пріоритетів її змісту формування духовності, що відображає традиції власного народу, а також становлення особистості, яка має високий духовний потенціал та спроможна вирішувати основні питання буття, виробляти власну шкалу цінностей і переваг. У «Концепції національного виховання» також акцентовано, як головну мету виховання передачу підростаючому поколінню надбань культури, і, на цих засадах, формування особистісних рис громадянина України, які включають в себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художню, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру тощо. Це можна досягнути через наповнення виховання гуманістичним змістом, котрий узгоджується з кращими надбаннями національної традиції. Концепція визначає основні завдання: формувати у підростаючого покоління високий рівень національної самосвідомості, знання національної психології та характеру народу, його культурно-історичних традицій, морально-етичної спадщини, історії та сучасного буття, втілення типових якостей народу, його духовного багатства, високого рівня

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

професійної підготовки, широкого кругозору, наукової ерудиції, духовного багатства та емоційної культури, прагнення до самовдосконалення.

Все більшого значення набуває високий рівень оволодіння інноваційними методами навчання та виховання підростаючого покоління. А, програмне забезпечення для талановитої молоді існує в Україні на достатньо низькому рівні. Адже, повна відсутність майданчиків для реалізації їх творчого потенціалу представляє кагорту завдань сучасного соціума.

Отже, завдання сучасних освітньо-виховних закладів, полягає в тому, щоб відновити могутній потенціал національного духовного багатства, сформованого та відшліфованого протягом багатьох тисячоліть, якнайширше залучити до нього підростаюче покоління, щоб воно відчувало могутній культурно-історичний фундамент, на який спираються всі досягнення нашого суспільства. Саме, діти повинні з наснагою вивчати духовні та моральні надбання свого народу, тим самим утверджуючи незалежність, міцність та добробут своєї держави.

Українське декоративне мистецтво завжди відповідало соціальним вимогам часу, розвивалося від матеріально-практичної сфери до духовно-культурної, зберігаючи при цьому взаємодію із загальною проблематикою та сталевим напрямом усього образотворчого мистецтва. Введення в навчальну програму з художньої праці для учнів ткацтва потрібне і дає учням основні поняття про тканину, знайомить із способом її утворення та різновидами килимів і килимових виробів.

Ткацтво завжди було однією з найважливіших складових матеріальної культури по всій етнічній території України. Воно існувало на українських землях ще з доісторичних часів і належить до найпоширеніших видів ремесла й народного мистецтва. Важливо зазначити, що українське мистецтво ткацтва тісно пов'язане з національною культурою і звичаями українців. Тому ткацтво зближує дітей із традиціями і культурою рідного краю, знайомить їх з творчістю народних майстрів.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

В процесі багатомісячного удосконалення ручного килимарства були відпрацьовані багаточисленні типи килимів, художні рішення яких тісно пов'язані з технікою їх виготовлення.

Як свідчать збережені до нашого часу зразки з першої половини XIX ст., Буковина вже тоді мала добре розвинене килимарство, до якого і ввійшли «неткані гобелени». В 20-х роках в м. Атаках була заснована килимарська школа. У різних техніках виконання килимових виробів народні майстри досягли високої майстерності, змінили передбачити художні ефекти виробів.

І, саме тут, як різновид, зароджується видова ланка декоративно-прикладного мистецтва – «неткані гобелени». І є, як одним із найменш відомих та досліджуваних різновидів у сучасному світі декоративно-прикладного мистецтва. У літературних джерелах дуже замало інформації саме по цій видовій категорії килимарства.

В процесі виготовлення виробів в техніці «неткані гобелени» в учнів розвивається художній смак. З'являються творчі здібності, виховується працьовитість, вміння доводити почате до кінця, долати труднощі та інші цінні якості особистості. Ручне ткацтво сприяє залученню учнів до багатомісячних народних традицій і ремесел, здійсненню естетичного, фізичного, економічного виховання.

На сьогодні до числа найбільш актуальних питань освіти належить сприяння всебічному розвитку дітей та молоді, розкриття творчого, інтелектуального, духовного потенціалу та допомога у професійному самовизначенні.

І, саме під час занять «Мистецтва неткані гобелени», де діти власноруч створюють красу, поринаючи у весь історичний світ традиційного українського мистецтва, формується внутрішній світ справжнього патріота-українця. Адже, діти набувають вміння працювати самостійно і створювати прекрасне. Результати праці приносять їм творче задоволення і мають на них глибокий емоційний вплив. Заняття формують універсальні властивості,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

вчать творчо мислити в будь-яких трудових процесах, тобто розвивають ті якості, які знадобляться учням надалі.

Крім того, сама організація вихованців, їхньої діяльності у позашкільному закладі повинна бути різносторонньою. Уся позашкільна виховна робота спрямована на розвиток творчої особистості, її ініціативи з урахуванням потреб і здібностей. Завдяки саме такій організації діяльності гуртківців у позашкільних закладах виникає можливість зацікавити їх творчістю, спонукати їхні прагнення щодо набуття необхідних прийомів та засобів, які визначають нестандартність, оригінальність.

На нашу думку заклади позашкільної освіти мають яскраво впливати на особистість дитини, захоплюючи коріння і глибину культури нашої країни.

Отже, важливими чинниками, які сприяють формуванню і розвитку творчих здібностей учнів, підготовці їх до самостійної творчої професійної діяльності, є повне занурення у світ мистецтва, котре, на наш погляд можуть забезпечити у повній мірі саме, заклади позашкільної освіти. І, пропонуючи нові напрями гурткової роботи, відроджуючи національні здобутки нашого народу під час таких занять створює всі підстави для формування творчої особистості учня.

Таким чином, вивчення мистецтва нетканих гобеленів є одним із тих напрямків діяльності у закладах позашкільної освіти, котрий повністю задовольнить всі потреби у формуванні творчої особистості учня.

Список використаних джерел:

1. Державна національна програма "Освіта"/ Україна 20 ст.//інформаційний збірник міністерства освіти України. – 1993. – С. 5.
2. Захарчук-Чугай Р.В. Українське народне декоративне мистецтво: навч.посіб./ Р.В. Захарчук-Чугай, Є. А. Антонович. – К.: Знання, 2012. – 342 с.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

3. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. – К.: Либідь, 2005. – 275 с.
4. Смірнова О. О. Методичні парадигми вивчення мистецтва у МДЦ «Артек» (на прикладі мистецтва «нетканих гобеленів») / О. О. Смірнова. – Київ, 2019. – 54 с., іл.

МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ДЕКОРАТИВНОГО МАЛЮВАННЯ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анастасія Чернявська
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Труш В.М.,
старший викладач, член Спілки художників

У сучасних та новаторських формах навчально-виховної діяльності та пошуку засобів впливу на розвиток особистості. Серед останніх у загальному русі за гуманізацію системи освіти поступово зростає роль образотворчого мистецтва.

Різні аспекти навчання учнів засобами декоративного мистецтва у шкільній та позашкільній освіті висвітлені у працях Ш. Амонашвілі, Л. Виготського, І. Демченко, Д. Ельконіна, Т. Кара-Васильєвої, В. Кардашова, О. Красовської, І. Палацок, О. Савченко, В. Сухомлинського та інших.

Актуальність обумовлена педагогічною цінністю ознайомлення молоді з декоративним, народним і прикладним мистецтвом пояснюється низкою причин: твори таких видів мистецтва допомагають виховувати в дитині культурне сприйняття матеріального світу, розвивають відчуття етнічної приналежності та зв'язку поколінь.